

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
VALSTSTIESĪBU ZINĀTŅU KATEDRA

PERSONVĀRDA DOŠANAS UN TĀ MAIŅAS PROBLEMĀTIKA

BAKALAURA DARBS

Autore: **Laura Aizupiete**

Studenta apliecības Nr.: la17044

Darba vadītājs: Lekt: Gunārs Kusiņš

RĪGA 2021

ANOTĀCIJA

Lai arī personvārda izvēle ir daļa no personas privātās dzīves, kuras neaizskaramība ir aizsargāta ar likumu, šī tiesība nav absolūta un pastāv vairāki nosacījumi, kas jāievēro, lai personvārds tiktu reģistrēts.

Bakalaura darbā ir pētīts Latvijas tiesiskais regulējums par personvārda došanu un tā maiņu, vērtēti nosacījumi, kas jāievēro izvēloties personvārdu, pētīti personvārda došanas kritēriji un tiesu prakse, kā arī vērtēti iespējamie Latvijas normatīvo aktu grozījumi. Darbā ir pētīta arī citu valstu tiesu prakse saistībā ar personvārda došanu un tā maiņu.

Bakalaura darba mērķis ir iepazīties ar Latvijas Republikā spēkā esošo regulējumu personvārda došanā un tā maiņā un izvērtēt, kādos gadījumos var tikt ierobežatas personas tiesības attiecībā uz personvārda izvēli, kā arī izvērtēt to, vai likumā noteiktie nosacījumi personvārda izvēlei reāli tiek piemēroti praksē.

Darba izstrādes gaitā autore secina, ka, lai arī Latvijā ir spēkā esošs regulējums, kas nosaka, personvārda došanas nosacījumus un kritērijus, tomēr ir nepieciešami stingrāki personvārdu došanas nosacījumi, kas radīti ar mērķi aizstāvēt bērna labākās intereses.

Atslēgvārdi: personvārds, tiesības uz privāto dzīvi, valsts valodas aizsardzība, bērna labākās intereses.

ANNOTATION

Although the choice of personal name is part of the private life of a person whose integrity is protected by law, this right is not absolute and there are a number of conditions which must be observed for the registration of the personal name.

The bachelor thesis has studied the Latvian legal framework for giving a personal name and changing it, evaluated the conditions to be observed in choosing the personal name, studied the criteria for giving a personal name and the case-law, as well as evaluated possible amendments to the regulatory enactments of Latvia. The work has also examined the practice of other national courts in relation to giving and changing the name of the person.

The aim of the bachelor thesis is to get acquainted with the regulation in force in the Republic of Latvia in giving and changing the personal name and to evaluate the cases in which the rights of the person regarding the selection of the personal name may be limited, as well as to assess whether the conditions specified in the law for the selection of the personal name are actually applied in practice.

As a result of the bachelors's thesis, the author concludes that although there is an existing regulation in Latvia, which determines the conditions and criteria for giving a personal name, it is necessary to strengthen the conditions for giving personal names, which have been created with a view to defending the best interests of the child.

Keywords: personal name, personal privacy, protection of state language, child's best interests.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS.....	5
1. PERSONVĀRDA IZVĒLE	6
1.1. Personvārdu attīstība.....	6
1.2. Personvārda jēdziens.....	8
2. VECĀKU VARAS ĪSTENOŠANA, IZVĒLOTIES BĒRNA PERSONVĀRDU.....	10
2.1. Personvārda reģistrācijas tiesiskais regulējums	10
2.2. Personvārda došanas nosacījumi.....	13
2.2.1. Valsts valodas aizsardzības kritērijs personvārda došanā	13
2.2.2. Bērna labāko interešu kritērijs personvārda došanā	17
3. PERSONVĀRDA MAIŅA.....	27
KOPSAVILKUMS	37
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI	39

IEVADS

Personvārds atšķir konkrētu personu no citiem sabiedrības locekļiem un tas vistiešākajā veidā ir saistīts ar personas tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi, kas Latvijas nacionālajās tiesībās ir aizsargātas ar Latvijas Republikas Satversmes 96. pantu.¹

Nemot vērā pēdējo gadu laikā arvien pieaugošo oriģinālo personvārdu reģistrēšanu jaundzimšajiem bērniem, līdztekus tam aug arī sabiedrības sašutums par daudzu vecāku oriģinalitāti bērna vārda izvēlē. Tādi Latvijā reģistrēti vārdi kā Pirāts, Kastanis, Malka, Kaite, Gonoreta un Zose, vismaz sākotnēji, nerada asociācijas ar personvārdu. Līdz ar to, arvien aktuālāks kļūst jautājums par to, vai un kādos gadījumos valstij ir atļauts ierobežot vecāku tiesības bērna vārda izvēlē.

Pamatojoties uz arvien pieaugošo neparasto personvārdu aktualitāti, darbā ir pētīts vārda došanas tiesiskais regulējums, nosacījumi, kas jāievēro vecākiem, izvēloties personvārdu savam bērnam, pie kādiem apstākļiem ir pieļaujama vecāku ekskluzīvo tiesību - izvēlēties sava bērna vārdu, ierobežošana, kā arī tas, kam ir piekritīga vārda došanas nosacījumu ievērošanas kontrole. Tāpat darbā ir aplūkots arī personvārda maiņas tiesiskais regulējums un nosacījumi, pie kuriem ir pieļaujama vārda vai uzvārda maiņa. Pētījuma ietvaros vērtēta vietējā un ārzemju tiesu prakse parsonvārda izvēles ierobežošanas kontekstā.

Personvārda došana un tā maiņa ir nozīmīga daļa no cilvēka identitātes un personības, tāpēc darbā tā ir skatīta vairāk no cilvēktiesību viedokļa.

Bakalaura darbā ar terminu ‘personvārds’ tiek runāts gan par vārdu, gan uzvārdu (abiem kopā vai katru atsevišķi).

Darba mērķis ir izpētīt un analizēt personvārda izvēles un maiņas tiesisko regulējumu un nosacījumiem, kas jāievēro, izvēloties personvārdu norādot uz tā iespējamām problēmām un to risinājumiem.

Bakalaura darbā ir izmantotas šādas zinātniski pētnieciskās metodes: aprakstošā, analītiskā un salīdzinošā.

Darbs sastāv no ievada, anotācijām latviešu un angļu valodās, trim nodaļām, sešām apakšnodaļām, kopsavilkuma un izmantotās literatūras un avotu saraksta.

---

¹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1. jūlijs, nr.43. [25.05.2021. red.]

1. PERSONVĀRDA IZVĒLE

Personvārda izvēles tiesība pieder personām divos gadījumos: izvēloties vārdu jaundzimušam bērnam vai, personai, kura ir sasniegusi 18 gadu vecumu (izņēmuma gadījumos – 15 gadu vecumu), pieņemot lēmumu mainīt savu personvārdu.

1.1. Personvārdu attīstība

Sākotnēji, pirmatnējā sabiedrībā bija laiks, kad cilvēki neizjuta vai neizprata vajadzību individualizēties no citiem sabiedrības locekļiem. Laikam ejot, radās nepieciešamība identificēt konkrētu personu, piedēvējot personai vārdu un vēlāk arī uzvārdu. Latvijā personvārdi radušies jau pirmatnējās sabiedrības laikā ap 2.g.t. p.m.ē. Tad cilvēki vēlējās pielabināties dabas spēkiem un savus bērnus sauca to vārdos - Saule, Austrā, Auseklis, Mēness u.c. Bijuši arī tādi 13. un 14. gadsimtā muižu apsaimniekojušo senlatviešu vasaļu vārdi kā Manegints, Radiķis, Tontegode, Tots, Aulis, Krūms, Tautenis². Par vārdiem izvēlējās objektu, dzīvnieku, kā arī dabas parādību nosaukumus no apkārtējās vides, kuri pēc primitīvo cilvēku uzskatiem iemiesoja dzīvības spēku. Latviešiem tādi bija ābele, ieva, ozols, egle, lazda, rozīte, niedrīte, smildziņa, bite, skudra, cielaviņa, irbe, kaija, gulbis, vanags, alnis, vilks u.c. Ar laiku izveidojās arī personvārdu sistēma, kas sastāvēja no dzimtas kopējā vārda, individuālā vārda un kādas iesaukas vai palamas. Palamas un iesaukas parasti raksturoja vārda nesēju (vecumu, augumu, izskatu, fiziskos trūkumus, nodarbošanos utt.). Vēlākos gadsimtos tās varēja ieņemt arī uzvārda vietu. Bija sastopami arī tādi vārdi, kas apzīmē varu, valdīšanu un dažādas augsti vērtējamās īpašības: Dravestove, Minte, Vaidele, Garvēderis, Kurlamuša, Vadūne un citi.³

Saprotams, ka senie latviešu personvārdi, lielākoties, vairs nav saglabājušies. Mūsdienā latviešu personvārdi lielākajā daļā gadījumu ir aizguvumi no citu tautību vārdiem. Latviešu personvārdu kopumā var atrast latīņu, sengrieķu, seno ebreju, slāvu un citas izcelsmes personvārdus. Tas tāpēc, ka Latvijas vēsture vienmēr ir bijusi cieši saistīta ar citām tautām – Latvijas teritorija vairākus gadu simtus ir bijusi pakļauta citām tautām (vāciešiem, poļiem, zviedriem, arī krieviem). Cilvēki nedzīvoja izolēti, viņu dzīvi ietekmēja citas tautas un kultūras:

---

² Personvārdu attīstība. Pieejams: <http://www.personvardi.lv/latviesu-personvardu-izcelsme/lidz-14-gadsimtam/> [aplūkots 18.04.2021.]

³ Balodis P. Latviešu personvārdu etimoloģiskās semantikas teorētiskais modelis un tā realizācija. Promocijas darbs, 10., 11.lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4776/28936-Pauls_Balodis_2008.pdf [aplūkots 20.04.2021.]

vācieši, krievi, poļi, zviedri, lietuvieši, baltkrievi, kā arī Baltijas somugru tautas (lībieši, igauņi, somi). Politiskā nošķirtība ietekmēja arī reliģisko un kultūras attīstību: Latgalē nostiprinājās katoļticība un slāvu ietekmes, Vidzemē un Kurzemē — luterticība un Rietumeiropas ietekmes. Atšķirīga reliģiskā un kultūras orientācija ietekmēja arī personvārdu izvēli. Etniskie un kultūras kontakti noteica arī to, ka starp latviešu vārdiem un uzvārdiem daudzi ir nākuši no citām valodām vai veidoti pēc citu valodu parauga.⁴

Ikvienai tautai ir raksturīgi starptautiskos vārdus piemērot savai artikulācijas sistēmai, tā lai tie būtu viegli izrunājami. Latviešiem bija grūti izrunāt jaunas skaņas „f” un „h”, tādēļ daudzi kristietiskie vārdi latviskoti: Heinrihs – Indis, Intis, Ingus, Intus, Indulis; Fridrihs – Pidriķis, Pricis, Spricis, Tricis, Pikus, Bricis, Briģis. Veidojās arī daudzi jauni vārdu varianti: Antonius – Antis, Antiņš, Tenis, Tunis; Barbara – Baba, Barba, Baiba; Katrīne – Kača, Katre, Trīne, Truža, Tince, Čība u.c. Turklāt citu starpniekvalodu ietekmē radās daudzi viena vārda varianti. 13.-17. gs. latviešu ciltis pamazām konsolidējās vienā etniskā vienībā – latviešu tautā. G.Manceļa latvisku izteicienu krājumā „Phraseologia Lettica” (1638.g.) atrodams ap 30 latviskotu personvārdu: Antiņš, Ansis, Bērtulis, Ģederts, Jānis, Jurgis, Labrencis, Lipsts, Mārtiņš, Miķelis, Ote, Pāvils, Pēteris, Biernis, Tenis, Gusts, Kārlis, Klāvs u.c., kā arī sieviešu vārdi Agate, Barba, Dārta, Nora, Ilze, Ieva, Nasta u.c.⁵

Pirmie latviešu uzvārdi radušies lielākajās pilsētās jau 14. gadsimtā, bet plašāks uzvārdu došanas process notika 19. gs. 1. pusē. Turklāt lielākajā Latvijas daļā uzvārdu devēji bija vācieši, un uzvārdu rakstība atbilda vācu valodas grafētikai un ortogrāfijai.⁶ Šobrīd visi cittautu vārdi un uzvārdi ir atveidoti atbilstoši latviešu valodas gramatikas prasībām un lietojami saskaņā Ministru Kabineta noteikumiem Nr. 114 Par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju.⁷

Interesanti norādīt, ka Latvijas Republikā 20. gs. 20.-30. gados latviešu uzvārdi tika apspriesti Valodniecības komisijas sēdēs. Tika izstrādāti noteikumi par uzvārdu pareizu rakstību

---

⁴ Par vārdu un uzvārdu lietošanu un rakstību latviešu literārajā valodā. Rīga: Latvijas Republikas Valsts valodas centrs, 1998. Pieejams: <http://vvc.gov.lv/index.php?route=product/category&path=205> [aplūkots 20.04.2021]

⁵ Balodis P. Latviešu personvārdu etimoloģiskās semantikas teorētiskais modelis un tā realizācija. Promocijas darbs, 10., 11.lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4776/28936-Pauls_Balodis_2008.pdf [aplūkots 20.04.2021.]

⁶ Ibid.

⁷ Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju: Ministru kabineta 02.11.2004. noteikumi Nr.114 [20.04.2021. red.]

Latvijas dokumentos. 1927. gada LR Saeima pieņēma "Likumu par vārdu un uzvārdu rakstīšanu Latvijas pasēs"; publicēti divi valdības lēmumi. Viens no tiem 1920.gadā, otrs – 1939.gadā, pēc kuriem uzvārdus sāka lietot atbilstoši vienotām latviešu valodas pareizrakstības prasībām. Kaut arī latviešu uzvārdi bijuši pakļauti pārmaiņām, to lietošanas mūsdienu normas pamatos izveidotas jau 20. gs. 30. gados.⁸

Lai arī cittautu personvārdu aizgūšana un pārveidošana bijusi aktuāla vienmēr, mūsdienu sabiedrībā arvien populārāki kļūst no citām tautām aizgūti vārdi, tādi kā: *Sofija, Laura, Markuss* vai *Olivers*. Iedzīvotāju Reģistrs 2016.gada 21.decembrī veica populārāko vārdu apkopojumu, kurā atklājās, ka vispopulārākais meiteņu vārds 2016.gadā bijis *Sofija*, savukārt zēnu – *Roberts*. Savu popularitāti gadu no gada zaudē latviskie vārdi, piemēram, *Rasa, Liesma, Jānis*.

1.2. Personvārda jēdziens

Personvārdi ir īpašvārdi, ko izmanto personas nosaukšanai.⁹ Tie var būt dažādi identificējošie līdzekļi, piemēram, vārdi, uzvārdi, arī iesaukas vai pseidonīmi. Oficiālos personvārdus, kas nav iesaukas vai pseidonīmi, lieto dokumentos un to funkcija ir personas identificēšana no citām personām. Citās valstīs par personvārdu uzskata arī tēvvārdu,¹⁰ kā tas ir Krievijas Federācijā, kur tēvvārdu liek pirms uzvārda. Latviešu valodā oficiālo personvārdu sistēmu veido viens vai divi vārdi un viens vai divi uzvārdi. Latvijā saskaņā Ministru kabineta noteikumu Nr. 114 1.1 8.punktu¹¹, personvārds ir fiziskas personas vārds vai vairāki vārdi, uzvārds (dubultuzvārds vai daudzkomponentu uzvārds) vai vārds (vārdi) kopā ar uzvārdu. Vairāku vārdu došana personām ir biežāk novērojama Amerikas Savienotajās valstīs, kur otrais vārds, saukts par vidējo vārdu (no angļu val. – *middle name*), nereti tiek dots par godu kādam ģimenes loceklim.

Lai arī tradicionāli latviešu valodā personvārdu sistēmu veido viens vai vairāki vārdi kopā ar uzvārdu, interesanti norādīt arī, ka par personvārda daļu uzskata arī vēsturiski ģenitīvā formā veidotus uzvārdus. Piemēram, Doku Atis, Māteru Juris, Pārstrautu Jānis, Zeiboltu Jēkabs, kurus

---

⁸ Par vārdu un uzvārdu lietošanu un rakstību latviešu literārajā valodā. Rīga: Latvijas Republikas Valsts valodas centrs, 1998. Pieejams: <http://vvc.gov.lv/index.php?route=product/category&path=205> [aplūkots 20.04.2021]

⁹ Akadēmiskā terminu datubāze. Pieejams: <http://termini.lza.lv/term.php?term=personv%C4%81rds&lang=LV> [aplūkots 18.04.2021.]

¹⁰ Par vārdu un uzvārdu lietošanu un rakstību latviešu literārajā valodā. Rīga: Latvijas Republikas Valsts valodas centrs, 1998. Pieejams: <http://vvc.gov.lv/index.php?route=product/category&path=205> [aplūkots 18.04.2021.]

¹¹ Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju: Ministru kabineta 02.11.2004. noteikumi Nr.114 [18.04.2021. red.].

lieto vārda priekšā.¹² Latvijā personai var dot ne vairāk kā divus vārdus, kā tas ir arī lielākajā daļā citu Eiropas valstu, taču ir valstis, piemēram, Islande, kurā drīkst dot arī trīs vārdus.¹³

Personas vārds un uzvārds identificē konkrētu personu un tas ir viens no cilvēka privātuma kodola elementiem, viens no cilvēka sevis kā personības apzināšanās pamatiem.¹⁴ Satversmes tiesa sāvā 2001.gada 21.decembra spriedumā lietā Nr.2001-04-0103 ir norādījusi, ka personas vārds un uzvārds ir šīs personas sastāvdaļa, kas tiek aizsargāta ar Latvijas Republikas Satversmes 96.pantu, kas noteic, ka ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.¹⁵

Arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. pants paredz, ka ikvienai personai ir tiesības uz savas privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un saziņas neaizskaramību.¹⁶ Idivīds nevar tieši atsaukties un aizstāvēt savas tiesības pamatojoties uz hartu, taču tās iedarbība attiecas uz Eiropas Savienības institūcijām un Eiropas Savienības dalībvalstīm, ja tās īsteno Eiropas Savienības tiesību aktus.¹⁷

Darba autore secina, ka personvārdu attīstība ir kontinuitīvs process, kas nestāv uz vietas un nepārtraukti attīstās, iedvesmojoties no dažādos laikos aktuālām personvārdu modes tendencēm un aizgūstot jaunus, citās kultūrās populārus vārdus. Jaunu personvārdu ienākšana valodā un latvisko vārdu popularitātes krišanās liecina par sabiedrības attīstīšanos līdzī laimam un atvērtību pret visu jauno.

---

12 Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju: Ministru kabineta 02.11.2004. noteikumi Nr.114 [18.04.2021. red.].

13 8 Countries With Fascinating Baby Naming Laws. Pieejams: <http://mentalfloss.com/article/25034/8-countriesfascinating-baby-naming-laws> [aplūkots 18.04.2021.]

14 Augstākās tiesas Senāta 2010.gada 17.novembra spriedums lietā Nr. SKA-890/2010. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4732> [aplūkots 18.04.2021.].

15 Satversmes tiesas 21.12.2001. spriedums lietā Nr.2001-04-0103. Latvijas Vēstnesis, 2001, nr. 187 (2574)

16 Eiropas Savienības Pamattiesību harta Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT> [23.05.2021.]

17 Pamattiesību harta. Darbības joma. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133501> [aplūkots 23.05.2021.]

2. VECĀKU VARAS ĪSTENOŠANA, IZVĒLOTIES BĒRNA PERSONVĀRDU

2.1. Personvārda reģistrācijas tiesiskais regulējums

Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 24.panta 2.punkts¹⁸ nosaka, ka katrs bērns nekavējoties pēc viņa dzimšanas jāreģistrē un jādod viņam vārds. Arī Latvijas Republikas nacionālās tiesības nosaka, ka bērna vārda piešķiršana un reģistrācija ir obligāta. Vecāku pienākums paziņot par bērna piedzimšanu izriet no Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma 24. un 25. panta, kuros teikts, ka par bērna piedzimšanu paziņo dzimtsarakstu iestādei mēneša laikā pēc bērna piedzimšanas, iesniedzot ārstniecības iestādes vai ārstniecības personas izsniegtu medicīnisku apliecību, kas apliecina dzimšanas faktu. Pienākums paziņot par bērna piedzimšanu ir bērna tēvam vai mātei. Bērna tēvs un māte var pilnvarot citu personu paziņot par bērna piedzimšanu. Bērna vārds un uzvārds tiek reģistrēts reizē ar dzimšanas reģistrāciju.

Latvijas Republikas Satversmes 96.pants¹⁹ un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija²⁰ (turpmāk – Eiropas Cilvēktiesību konvencija) ikvienam dod tiesības uz privātās dzīves, mājokļa un korespondences neaizskaramību. Minētās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību sevī iekļauj vienu no vecāku varas institūta izpausmēm – tiesības pašiem brīvi izvēlēties bērna vārdu. Taču šīs tiesības var ierobežot ar mērķi saglabāt latviešu valodu vai aizsargājot paša bērna intereses, kas prevalē pār vecāku tiesībām. Ja vecāku izvēlētajam bērna vārdam ir negatīva ietekme - tas var sagādāt bērnam grūtības dzīves laikā komunikācijā ar sabiedrību vai jebkādā citā veidā radīt neērtības, vecāku tiesības konkrētā vārda izvēlē var tikt ierobežotas.

Valsts valoda ir sargājama vērtība, tomēr ne jebkura atkāpe no valodas sistēmas ietekmē to tik ļoti, lai īsākā vai ilgākā laikā grautu tās pamatus, tāpēc katrs gadījums jāvērtē individuāli.²¹ Tas vien, ka vecāku izvēlētais vārds neatbilst latviešu valodas pareizrakstības prasībām, nenozīmē, ka valoda tiks tik ļoti lielā mērā aizskarta, ka tiks apdraudēta tās turpmāka pastāvēšana. Turklāt, ir svarīgi, lai valsts ir konsekventa šādu ierobežojumu piemērošanā.²² Lielākā daļa tiesas spriedumu

¹⁸ Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-likumi/id/705> [15.04.2021. red.]

¹⁹ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 1993. 1. jūlijs, nr.43. [15.04.2021. red.]

²⁰ Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta Romā 04.11.1950. [aplūkots 15.04.2021]

²¹ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 17.11.2010. spriedums lietā SKA – 890/2010. 15. punkts. Pieejams: <http://at.gov.lv/downloadlawfile/4732> [aplūkots 12.05.2021.]

²² Ibid. 19.punkts.

personvārda izvēles ierobežošanā tiek pamatota ar nepieciešamību aizsargāt un stiprināt valsts valodu. Mūsdienās, kad jauniešu vidū arvien izplatītāka ir dažādu anglicismu lietošana sarunvalodā, dažādu jaunvārdu ienākšana valodā, kļūst arvien svarīgāk aizsargāt latviešu valodu, lai ar laiku tā neizzustu pavisam. Darba autore ir novērojusi, ka jauniešiem sarunājoties, bieži vien aizmirstas kāds vārds latviešu valodā un viņiem vieglāk ir iesākt domu turpināt izteikt angļiski. Minētais liecina par reālu nepieciešamību rūpēties par latviešu valodas saglabāšanu un attīstību.

Latviešu valodas pastāvēšanas un attīstības garantēšana ir noteikta arī Latvijas Republikas Satversmes preambulā, kurā uzsvērts: "Latvijas identitāti Eiropas kultūrtelpā kopš senlaikiem veido latviešu un lībiešu tradīcijas, latviskā dzīvesziņa, latviešu valoda, vispārcilvēciskās un kristīgās vērtības. Uzticība Latvijai, latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda, brīvība, vienlīdzība, solidaritāte, taisnīgums, godīgums, darba tikums un ģimene ir saliedētas sabiedrības pamats."²³

Vārda izvēle, neatkarīgi no tā, vai tiek izvēlēts vārds jaundzimušam bērnam, vai tiek pieņemts lēmums mainīt personas vārdu, ir privātās dzīves sastāvdaļa un bērna vārda izvēles tiesība pieder bērna vecākiem, kā tas ir noteikts Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma 32.panta otrajā un trešajā daļā:

- (1) Bērna vārdu ieraksta saskaņā ar vecāku norādījumu. Ja vecāki nevar vienoties, bērna vārdu ieraksta saskaņā ar bāriņtiesas lēmumu. Bērnā var dot ne vairāk kā divus vārdus.
- (2) Bērna uzvārdu ieraksta atbilstoši vecāku uzvārdam. Ja vecākiem ir dažādi uzvārdi, bērnam saskaņā ar abu vecāku vienošanos ieraksta tēva vai mātes uzvārdu. Ja vecāki nevar vienoties, bērna uzvārdu ieraksta saskaņā ar bāriņtiesas lēmumu.

Situācijā, kad ir atrasts bērns, kura vecāki nav zināmi, piemēram, kad tas ievietots glābējsilītē, saskaņā ar Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma²⁴ 29.pantu, par bērna atrašanas faktu tiek paziņots teritoriāli piekritīgajai Valsts policijas pārvaldei un bāriņtiesai. Bērnā tiek piešķirts atradeņa statuss, kas tiek norādīts dzimšanas reģistra ierakstā ar tekstu: "Atradenis, vecāki nezināmi". Bērnu – atradeņu vārdu un uzvārdu izvēlas ārstniecības iestāde līdz ar varbūtējo dzimšanas laiku un vietu. Par bērnam doto vārdu un uzvārdu un paziņo dzimtsarakstu nodaļai. Glābējsilīšu projekts Latvijā tika uzsākts 2009.gadā. Šobrīd, līdz 1.maijam 2021.gada, ir 8 glābējsilītes dažādās pilsētās un kopš to izveidošanas tajās ir ievietoti 54 bērni.²⁵ Bērna atrašana

²³ Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [23.05.2021. red.]

²⁴ Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likums: LV likums. Pieņemts 29.11.2019. [15.04.2021. red.]

²⁵ Glābējsilītes Latvijā. Pieejams: <http://babybox.lv/category/izglabtie-berni/> [aplūkots 20.05.2021.]

glābējsilītē nav vienīgais veids kā tiek iegūts atradeņa statuss. To piešķir jebkuram bērnam, kurš ir atrasts un viņa vecāki nav zināmi. Ja bērns ir atrasts glābējsilītē un nav atstātas ziņas par bērna vecākiem, viņa vecāki netiek meklēti. Rūpes par bērnu uzņemas valsts un pēc atradeņa statusa iegūšanas tiek uzsākts adopcijas process. Citos gadījumos, kad bērns ir atrasts ārpus glābējsilītes, Valsts policijai ir jānoskaidro bērna vecāki.

Augstākā tiesa ir norādījusi, ka citiem cilvēkiem nenozīmīgas nianse attiecīgā vārda izrunā vai rakstībā vecākiem var šķist ļoti būtiskas, turklāt personvārdu nianse, tostarp vārda vizuāla uztvere, var būt izšķirošas bērna vārda izvēlē.²⁶ Vecāki pēc saviem ieskatiem bērnam var dot ne tikai kalendārā ierakstītu vārdu, bet izvēlēties arī vārdu no citas kultūras vai pat izdomāt savu. Lai arī likums neparedz konkrētus vārdus, kurus vecāki nedrīkst izvēlēties par personvārdu savam bērnam, vecāku tiesības bērna vārda izvēlē var tikt ierobežotas un pastāv vairāki nosacījumi, kas jāievēro izvēloties personvārdu. Ir valstis, kurās personvārdu var izvēlēties no speciāla personvārdu apkopojuma vai saraksta, kā tas ir Portugālē, Dānijā, Islandē, Jaunzēlandē, Marokā un citās valstīs. Daudzās valstīs tiek veidoti neatļauto vārdu saraksti. Ja vecāki izvēlas savam bērnam kādu īpašu vārdu, kas nav valsts noteiktajā personvārdu sarakstā, lēmumu par atļauju pieņem valsts amatpersonas, nereti šie lūgumi tiek arī noraidīti.²⁷ Vācijas regulējums personvārda izvēlē nosaka vadlīnijas, kuras jāievēro bērna vecākiem vai citam ar likumu noteiktam aizbildnim, piemēram, izvēlētajam vārdam jābūt atpazīstamam kā personvārdam un tas nedrīkst aizskart citu personu reliģiskos uzskatus.²⁸

Svarīgi ir apzināties, ka personas vārds veido ļoti būtisku personas identitātes sastāvdaļu, ietekmē veidu, kā persona uztver sevi un kā to uztver citas personas.²⁹ Izvēloties bērnam vārdu, vecākiem vēlams ņemt vērā ne tikai vārdu popularitāti vai jebkādas citas konkrētā brīdī sabiedrībā pastāvošas tendences, un cik ļoti pašiem izvēlētais vārds patīk, bet galvenokārt jāizvērtē, kā ar šo izvēlēto vārdu spēs sadzīvot pats bērns, un, vai vecāku izraudzītais vārds tā oriģinalitātes dēļ

---

²⁶ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 17.11.2010. spriedums lietā Nr.A420613110. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4732> [aplūkots 20.04.2021.]

²⁷ Piektdiena, Dēmons, @, Nutella un citi pasaulē aizliegti bērnu personvārdi. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/piektdiena-demons--nutella-un-citi-pasaule-aizliegti-bernu-personvardi.a232153/> [aplūkots 01.05.2021.]

²⁸ BVerfG, stattgebender Kammerbeschluss der Zweiten Kammer des Ersten Senats vom 5. Dezember 2008 – 1 BvR 576/07. Pieejams: http://www.bverfg.de/entscheidungen/rk20081205_1bvr057607.html [aplūkots 12.05.2021.]

²⁹ Kučs A. Meita Kaza un dēls Raspoņš: bērna vārda došanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 2016, Nr.5 (908), 16.lpp. [aplūkots 18.05.2020.]

nevarētu bērnam jebkādā dzīves posmā radīt neērtības un vai pārējai sabiedrībai vārds neradītu noraidošu attieksmi, kā rezultātā bērns tiktu apsmiets vai kā citādi nodarīts viņam pāri.

Mūsdienās ir novērojams, ka vecāki bērniem mēdz izvēlēties neparastus, kā arī pašizdomātus vārdus. Kā liecina Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Personvārdu datubāzē³⁰ pieejamās ziņas, Latvijas Iedzīvotāju reģistrā ir iekļautas 14 personas ar vārdu Staļina, četrām personām dots vārds Andromeda, trīs personām ir vārds Kosmoss, reģistrā iekļauta viena Jātniece, Kukaine, Angina un viens Kastanis un Pirāts.

Otrs aspekts, kas jāņem vērā, izvēloties bērna vārdu, ir tā atbilstība valsts valodas lietrajām prasībām. Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 5.panta ceturtā daļa noteic, ka civilstāvokļa aktu reģistrā ziņas ieraksta valsts valodā. Personvārdus ieraksta saskaņā ar latviešu literārās valodas normām par personvārdu rakstību un lietošanu. Arī Valsts valodas likuma³¹ 19.panta pirmā daļa paredz, ka personvārdus atveido saskaņā ar latviešu valodas tradīcijām un raksta atbilstoši spēkā esošajām literārās valodas normām. Šīs normas detalizētāk nosaka MK noteikumi Nr.114. Saskaņā ar Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 4.pantu, ja tiek konstatēts, ka izvēlētais vārds ir pretrunā latviešu literārās valodas normām par personvārdu rakstību un lietošanu, šāda vārda ierakstīšanu civilstāvokļa aktu reģistrā atsaka. Atteikuma gadījumā, saskaņā ar tā paša likuma 4.panta otro un trešo daļu, persona, kurai atteikta civilstāvokļa akta reģistrācija, var lūgt dzimtsarakstu iestādes amatpersonai rakstveidā izsniegt pamatotu civilstāvokļa akta reģistrācijas atteikumu. Civilstāvokļa akta reģistrācijas atteikumu persona var pārsūdzēt tiesā Administratīvā procesa likumā³² noteiktajā kārtībā.

2.2. Personvārda došanas nosacījumi

2.2.1. Valsts valodas aizsardzības kritērijs personvārda došanā

Patlaban Latvijas normatīvajos aktos minēti vairāki nosacījumi, ar mērķi saglabāt latviešu valodu, kas jāievēro vecākiem, izvēloties bērna vārdu. Lielākā daļa no tiem atrunāti Noteikumos par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju:³³

---

³⁰ Personvārdu datubāze. Pieejams: <https://personvardi.pmlp.gov.lv/> [aplūkots 20.04.2021]

³¹ Valsts valodas likums: LV likums. Pieņemts 09.12.1999. [20.04.2021. red.]

³² Administratīvā procesa likums: LV likums. Pieņemts 25.10.2001. [31.05.2021.red.]

³³ Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju: Ministru kabineta 2004.gada 2.marta noteikumi nr. 114. [15.04.2021]

1. Vārdam jā sastāv tikai no latviešu valodas alfabēta burtiem. Ja vārdu vai uzvārdu veido tikai viens burts, kāda nav oficiālajā latviešu valodas alfabētā (Q, X, Y, W), personvārdu atveido atbilstoši tā izrunai oriģinālvalodā, piemēram Q – Kū, X – Iks u.tml.
2. Vārdu raksta ar vīriešu vai sieviešu dzimtes galotnēm, izņemot nelokāmos personvārdus. citvalodu personvārdus latviešu valodā atveido atbilstoši to izrunai oriģinālvalodā (valoda, kurā ir uzrakstīts kāda teksta oriģināls) un iekļauj latviešu valodas gramatiskajā sistēmā.

Darba autore atbalsta pirmos divus augstākminētos nosacījumus par personvārdu rakstību un lietošanu, jo tie norāda uz latviešu valodas gramatikas pamatiem, kuru ievērošana nodrošina valodas pastāvēšanu. Absurda būtu situācija, kurā pie personvārda reģistrēšanas tiktu atļauts lietot burtus, kas nemaz nav latviešu valodas alfabētā vai arī, ja vārdu varētu reģistrēt neatbilstoši dzimtei, kaut gan sarunvalodā jebkurš personvārds tiek pielāgots vārda nēsētāja dzimumam.

3. Aizliegts lietot šādus līdzskaņu dubultojumus: *bb, cc, čč, dd, ff, gg, ģģ, hh, kk, ķķ, pp, ss, šš, tt, vv, zz, žž*, izņemot salikteņos (piemēram, *Lappuķe, Mazzariņš*), atvasinājumos ar priedēkļiem (*piemēram, Atteka, Attāls*) un, ja īpašā gadījumā ierobežojums ar spēkā stājušos tiesas spriedumu ir atzīts par neattiecināmu uz šā personvārda rakstību. Kā arī no citām valodām aizgūtas līdzskaņu kombinācijas: *bh, ch, cz, dh, dt, ph, sch, sz, tc, th, tz*, kas apzīmē vienu skaņu.

Attiecībā uz līdzskaņu dubultojuma aizliegumu personvārdu lietojumā, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2010.gada 17.novembra spriedumā³⁴ bija izdarījis atkāpi no šī aizlieguma ievērošanas. Proti, vecāki savam bērnam bija izvēlējušies vārdu *Otto*, taču Dzimtsarakstu nodaļa atteica šī personvārda reģistrāciju. Vecāki vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar lūgumu izdot viņiem labvēlīgu administratīvo aktu par *Otto* reģistrāciju. Tiesa lūgumu noraidīja, pamatojoties uz MK noteikumu Nr.114 11.2. apakšpunktu – līdzskaņu *tt* dubultojuma aizliegumu, un, norādot, ka latviešu valodā vārds *Oto* rakstāms ar vienu līdzskani *t*. Vecāki vērsās apelācijas instancē ar Administratīvās rajona tiesas nolēmuma pārsūdzību. Administratīvā apgabaltiesa pieteikumu apmierināja, argumentējot, galvenokārt, ar Satversmes 91.pantā piešķirtajām tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi, jo Latvijā jau ir bijušas reģistrētas vairākas personas ar vārdu *Otto*. Darba autore piekrīt apgabaltiesas lēmumam apmierināt vecāku prasību par vārda *Otto* reģistrāciju un norāda, ka izņēmuma gadījumos ir pieļaujama atkāpe no minētās normas.

---

³⁴ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta spriedums lietā Nr.SKA-890/2010 Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/lv/nolemumi> [aplūkots 15.04.2021]

Ņemot vērā to, ka jau iepriekš valsts bija atzinusi abu vārdus – *Oto* un *Otto* – pastāvēšanu un netika konstatēts apdraudējums latviešu valodai, ko rada vārda *Otto* pastāvēšana, tad, lai varētu ierobežot vecāku tiesības bērna personvārda izvēlē, būtu jāpastāv kādam citam, lietā nepieminētam argumentam, kas ļautu ierobežot minētās vecāku tiesības.

Līdzīgi tika izspriests Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietā *Johansson v. Finland*, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka Somija ir pārkāpusi Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. un 14.pantu, liedzot bērna vārda „Axl Mick” reģistrāciju. Somijas valsts atbildīgās institūcijas par personvārdu reģistrēšanu atteica personvārda Axl reģistrāciju, jo vārds „Axl” neatbilda Somijas personvārdu došanas praksei. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka nav pamata pieņemumam, ka vārda Axl Mick reģistrācija radītu bērnam neērtības un būtu pretrunā ar bērna labākajām interesēm, turklāt, Somijā jau bija reģistrētas vairākas personas ar personvārdu Axl, tāpēc nav pamata neregistrēt vārdu, ja tāds pats vārds jau iepriekš ticis reģistrēts citām personām. Līdz ar to Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka šajā gadījumā nebija sasniegts taisnīgs līdzsvars starp personas un sabiedrības interesēm un Somija ir pārkāpusi pieteicēju tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, kas garantētas Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8.pantā.³⁵ Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē ir novērojams, ka atteikums reģistrēt izvēlēto vārdu, pamatojoties uz iespējamo kaitējumu, ko tas var radīt bērnam, nepārkāpj ECK 8. pantu. Turpretim tāds atteikums reģistrēt vārdu, kas pamatots ar to, ka vārds nav piemērots personvārda došanai, taču iepriekš ir ticis pieņemts, ir pretrunā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas 8. pantu.³⁶

4. Vārdiem latviešu valodā vīriešu dzimtē jābūt ar galotni -s, -š, -is, -us (var būt arī galotne -a un -e), sieviešu dzimtē – -a, -e, -s, arī –us, tomēr nelokāmi paliek citvalodu cilmes vārdi un uzvārdi, kas beidzas ar -o, -ā, -ē, -ī, -ī, -u, -ū (piemēram, Uibo, Utno, Ostreiko, Pauštello, Dimčenko, Arumā, Šnē, Linē, Jakobi, Martinelli, Barī, Amadu, Eminesku, Foršū), un vienzilbīgi personvārdi, kas beidzas ar -a vai -e (piemēram, Ca, Pa, De, Me).

Kas attiecas uz nosacījumu personvārdus reģistrēt ar nepieciešamajām galotnēm sieviešu vai vīriešu dzimtē, darba autore jau iepriekš ir norādījusi, ka par cik latviešu valodā gan sarunvalodā, gan rakstos personvārda galotne tiek pielāgota atbilstoši vārda nēsētāja dzimumam, nav pamata šo

---

³⁵ ECT 06.09.2007. spriedums lietā *Johansson v. Finland*. Pieejams:

<https://statesassembly.gov.je/scrutinyreviewresearches/2008/s-25669-41435-1552008.pdf> [aplūkots 20.04.2021]

³⁶ Handbook on European law relating to the rights of the child. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, 2015. Pieejams: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ENG.PDF [aplūkots 25.05.2021.]

noteikumu neievērot arī personvārda došanas jautājumā. Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa, Satversmes tiesa un Augstākā tiesa judikatūrā ir atzinusi, ka lokāmās galotnes pievienošana personvārdam nepārkāpj tiesības uz privāto dzīvi.³⁷

5. Latgaliešu personvārdu rakstībā dokumentos, kas noformēti valsts valodā, izmanto latviešu literārās valodas alfabētu, un šos personvārdus iekļauj latviešu literārās valodas gramatiskajā sistēmā. Latgaliešu personvārdus pēc personas vēlēšanās var pārcelt latviešu literārajā valodā, piemēram, *Jānis, Pēteris, Sīmanis, Sams, Sīlis, Lidija, Lazda, Līkums, Lūza, Ūdris*. Pēc personas vēlēšanās var saglabāt izlokšņu fonētiskās īpatnības, piemēram, *Joņš, Pīters, Seimaņš, Soms, Seiļš, Lideja, Lozda, Leikums, Liuza, Iudrs*.

Darba autore norāda, ka nereti var dzirdēt dažādus izteicienus par to, ka dažādie latviešu valodas dialekti un izloksnes ir lielākā valodas vērtība, kuru jātiecas pēc iespējas saglabāt, tāpēc darba autore atbalsta minēto ierobežojumu par latgaliešu personvārdu izloksnes saglabāšanu arī oficiālajos dokumentos.

6. Bēnam var dot ne vairāk kā divus vārdus.

Pēc autores domām šis personvārda došanas nosacījums varētu būt saistīts ar gadījumiem, kad vecāki nespēj vienoties par bērnam piemērotu vārdu tā, lai abiem tas liktos piemērots viņu bērnam. Iespējams, tāpēc likumdevējs ir paredzējis iespēju par personvārdu bērnam var izvēlēties arī divus vārdus, tādējādi radot iespēju vecākiem strīdus situācijā katram izvēlēties pēc viņa domām piemērotu vārdu. Vēl viens iespējama iemesls šim nosacījumam varētu būt saistīts ar likumdevēja vēlmi izslēgt absurdi garas personvārdu kombinācijas, kas apgrūtinātu personas iekļaušanos sabiedrībā un ietekmētu sabiedrības attieksmi pret vārdu nēsātāju.

No minētajām Ministru Kabineta noteikumu prasībām bērna vārda piešķiršanai saskaņā ar latviešu literārās valodas normām par personvārdu rakstību un lietošanu, ir redzams, ka tās noteic vārda atbilstības latviešu valodas gramatikas normām ievērošanu, taču nenosaka ierobežojumus vecākiem piešķirt bērnam vārdu ar jebkādu negatīvu vai aizskarošu nozīmi vai asociācijām, ja vien vārds literāri atbilst augstākminētajiem nosacījumiem. Taču, vispārīgs vecāku ierobežojums bērna vārda piešķiršanā ir iekļauts Bērna tiesību aizsardzības likuma³⁸ 9.pantā, kas noteic bērna tiesības uz privāto dzīvi, personas neaizskaramību un brīvību. Savukārt „bērna personisko tiesību skaitā

---

³⁷ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 24.01.2014. spriedums lietā Nr.SKA-338/14 Pieejams: at.gov.lv/downloadlawfile/4412 [aplūkots 26.05.2021]

³⁸ Bērna tiesību aizsardzības likums: LV likums. Pieņemts 19.06.1998. [20.04.2021. red.]

ietilpst tiesības uz bērna vārdu. Tātad, izvēloties bērna vārdu, personai vispirms ir jāievēro bērna labākās intereses un tikai pēc tam seko citi, būtībā tehniski pienākumi, piemēram, ievērot vārda pareizrakstību.”³⁹

Tātad, vecāku tiesību ierobežošana, izvēloties bērna personvārdu, var būt saistīta ar valsts valodas kā vienotas sistēmas aizsardzības apsvērumiem un bērna interešu aizsardzību. Atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību konvencijas⁴⁰ 3.pantam valstij un arī privātajām iestādēm ir jānodrošina savā darbībā bērna vislabāko interešu princips, kas nozīmē, ka, pieņemot jebkuru lēmumu, kas skar bērnu, primārajām ir jābūt bērna interesēm. Līdzīgi ir atrunāts arī Bērnu tiesību aizsardzības likuma 9.panta otrā daļā, kur teikts, ka nedrīkst aizskart bērna cieņu un godu. Pēc autores domām, šī norma nenoliedzami ir attiecināma uz jebkādu rīcību, tai skaitā vecāku lēmumu izvēlēties bērnam godu vai cieņu aizskarošu personvārdu.

2.2.2. Bērna labāko interešu kritērijs personvārda došanā

„Bērna labākās intereses ir abstrakts juridisks jēdziens. Iepriekšminētie bērnu vārdu piemēri liecina, ka jēdziena abstrakcija postpadomju tiesību telpā vēl joprojām rada nopietnas grūtības tā piemērošanā.”⁴¹ Vispirms ir jānoskaidro jēdziena saturs, lai spētu runāt par tā piemērošanu kādai konkrētai situācijai. Jēdziena satura noskaidrošana ir tiesību piemērotāja (šajā gadījumā – dzimtsarakstu nodaļas amatpersonas, bāriņtiesas vai tiesas) uzdevums. Augstas abstrakcijas jēdziena saturu noskaidro ar interpretācijas metožu palīdzību, ievērojot kopējo likuma kontekstu, jēgu un mērķi.⁴²

Ar ‘‘bērna labklājību’’ saprotams daudzu darbību kopums, kas vērstas uz bērna tiesību ievērošanu. Rūpēties par to, lai tiktu ievērotas katra bērna labākās intereses, ir valsts pienākums, kas noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību konvencijas 3.pantā. Šis pienākums sevī ietver rūpēties, lai bērnu vecāki, aizbildņi, valsts un pašvaldību iestādes un citi subjekti rīkotos atbilstoši bērnu labākajām interesēm. Papildus tam, izstrādāt un pieņemt bērnu tiesību aizsardzības principiem atbilstošas tiesību normas, kā arī piemērot vienveidīgu tiesību normu piemērošanas praksi.

---

³⁹ Neimanis J. Meita Kaza un dēls Raspoņiņš: bērna vārda došanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 2016, Nr.5 (908), 18.lpp. [aplūkots 18.05.2021.]

⁴⁰ ANO Bērnu tiesību konvencija. Parakstīta Ņujorkā 20.11.1989. [20.04.20121. red.]

⁴¹ Neimanis J. Meita Kaza un dēls Raspoņiņš: bērna vārda došanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 2016, Nr.5 (908), 18.lpp. [aplūkots 27.04.2021.]

⁴² Levits E. Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība. Likums un Tiesības, 5. sēj., 06.2003., Nr. 6 (46), 38.p

Skaidrojums par bērna labāko interešu izpratni ir sniegts Apvienoto Nāciju Organizācijas bērnu tiesību aizsardzības komitejas Vispārējā komentārā Nr.14⁴³ Proti, nodrošināmas bērnam tiesības nevis uz kaut kādām abstraktām „labākajām interesēm”, bet uz viņa interešu (vajadzību) izvērtējumu konkrētā situācijā, kurā bērns atrodas, un primāri visas darbības veicamas un jebkuri lēmumi pieņemami, pamatojoties uz bērna interesēm. Objektīvs bērna vajadzību novērtējums ir instruments, lai nodrošinātu bērna vislabākās intereses.⁴⁴

Par vārdu, kas atbilst bērna labākajām interesēm, nevar uzskatīt nievājošus vai pazemojošus vārdus. Pēc autores domām, tādi ir, piemēram, jau reģistrētie *Ķīsele* un *Zose*. Tas, ka šādi vārdi ir reģistrēti, liek secināt, ka dzimtsarakstu nodaļu darbs nav bijis efektīvs, jo tieši šiem konkrētajiem vārdiem piemīt nievājoša nozīme, līdz ar to, tie nav uzskatāmi par tādiem, kas atbilst bērna labāko interešu kritērijam. Šo vārdu reģistrācijas fakts norāda uz to, ka nedz dzimtsarakstu nodaļas, nedz citas bērnu tiesību aizsargājošās iestādes nav izpildījušas tām uzlikto pienākumu, kas, kā jau iepriekš noskaidrots, ir aizsargāt bērna intereses. Darba autore prezumē, ka nav nepieciešams likumā iekļaut tādus nosacījumus vārda izvēlē, kuru ievērošana netiek pienācīgā kārtā kontrolēta no iestāžu puses. Iespējams, lielāks uzsvars jāliek uz papildus, stingrāku normu noteikšanu un prakses piekropšanu, jo nenoliedzami, ir jāievēro bērna labākās intereses vārda izvēlē un nav pieļaujama tāda personvārda reģistrēšana, kura ir jebkādā veidā aizskaroša.

Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietā *Guillot v. France* bija strīds par vecāku izvēlēto vārda (viena no vārdiem) atbilstību bērna labākajām interesēm. Konkrētajā lietā bērna vecāki meitai vēlējās dot vārdu „Fleur de Marie, Armine, Angèle”. Francijas valsts dzimšanas, miršanas un laulības reģistrators, kuram tika paziņots par bērna piedzimšanu, atteicās reģistrēt pirmo no šiem vārdiem, pamatojoties uz to, ka tas nav norādīts nevienā kalendārā. Tolaik varēja izvēlēties vārdu no esoša personvārdu saraksta, kurā bija iekļauti vārdi Armine un Angèle, bet ne Fleur de Marie, konkrēti ar prievārdu “de”. Francija norādīja, ka gan Fleur, gan Marie var tikt reģistrēti kā atsevišķi vārdi, taču bez prievārda starp tiem. Bērna vecākiem pārsūdzot attiecīgo lēmumu, Francijas nacionālā tiesa norādīja, ka, lai arī nacionālais likums attiecīgajā brīdī paredzēja, ka vārdi jāizvēlas no esošajiem kalendāriem, judikatūra tiecas pēc liberālākas pieejas, ņemot vērā izmaiņas sabiedrībā, vietējās paražas un ģimenes tradīcijas, vienlaicīgi novēršot to, ka vecāki saviem

---

⁴³ General comment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1). United Nations, Committee on the Rights of the Children. Pieejams: https://www2.ohchr.org/English/bodies/crc/docs/GC/CRC_C_GC_14_ENG.pdf [aplūkots 20.04.2021.].

⁴⁴ Kronberga I. Bērna labāko interešu principa realizācija praksē. Jurista Vārds, 2020, Nr.1 (1111). Pieejams: <https://juristavards.lv/doc/275874-berna-labako-interesu-principa-realizacija-prakse/> [aplūkots 20.04.2021.].

bērniem izvēlas vārdus, kas ir pārāk dīvaini, ekscentriski un bērnu var padarīt par sava vārda upuri. Francijas nacionālā tiesa atzina, ka bērnam piešķiramais vārds atbilst kāda franču romāna varones vārdam (Fleur-de-Marie romānā *Les mysteres de Paris*), kura romānā bija prostitūta, tādēļ bērnu ar šādu vārdu Francijā reģistrēt nedrīkst, taču drīkst reģistrēt divus atsevišķus vārdus Fleur un Marie. Savukārt Francijas augstākās instances tiesa norādīja, ka, reģistrējot bērna vārdu, ir jāņem vērā bērna intereses, lai izvairītos no tā, ka nievājoša vārda izvēles sekas bērnu padarītu par cietušo. Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izskatot lietu par Eiropas Cilvēktiesību konvencijas⁴⁵ 8.panta iespējamo pārkāpumu, secināja, ka vecāku neapmierinātība ir saprotama, bet Francija ir ļāvusi reģistrēt izvēlētos vārdus, tikai abus atsevišķi kā pastāvīgus vārdus, ievērojot bērna vislabākās intereses, turklāt, tā kā tiesa bija konstatējusi, ka vecāki privātajā ikdienā sarunvalodā jau izmanto abus vārdus ar saikli un tas nav izraisījis nopietnas un būtiskas problēmas. Tika atzīts, ka pārkāpums Konvencijā garantētajā privātās dzīves neaizskaramībā nav noticis.⁴⁶

Bez personvārda atbilstības latviešu valodas literārajām prasībām un bērna labākajām interesēm, ir vēl viens nosacījums, kas jāņem vērā, izvēloties vārdu. Kā norādījusi Augstākā tiesa vienā no spriedumiem par atteikumu reģistrēt kādas biedrības nosaukumu, kas sevī ietvēra vārdu – *Komunisms*: “komunisma ideoloģijas mērķtiecīga izplatīšana ir arī dziļš apvainojums šīs ideoloģijas noziegumu upuriem, kā arī katram demokrātiski domājošam cilvēkam, un līdz ar to ir pretrunā ar Latvijas valsts sabiedrisko kārtību (public order)”.⁴⁷ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 25.panta pirmās daļas 2.punktā teikts, ka bērna tiesības uz privāto dzīvi, biedrošanās un vārda brīvību atļauts ierobežot, lai:

- 1) nodrošinātu bērna attīstību un aizsargātu viņa veselību un dzīvību;
- 2) aizsargātu sabiedrisko kārtību, iedzīvotāju tikumību un veselību;
- 3) aizsargātu citu personu tiesības un brīvības.

No minētā darba autore secina, ka pavisam pastāv 3 nosacījumi, kam jāizpildās, lai varētu atzīt personvārdu par atbilstošu Latvijas normatīvajiem aktiem un reģistrētu to:

- 1) vārdam jāatbilst latviešu valodas literārajām prasībām;
- 2) vārdam jāatbilst bērna vislabākajām interesēm;
- 3) vārdam jāatbilst sabiedriskajai kārtībai.

---

⁴⁵Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta Romā 04.11.1950. [20.04.2021.red].

⁴⁶ ECT 24.10.1993. spriedums lietā Guillot pret Franciju. Pieejams: <https://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b6610.html> [aplūkots 20.04.2021]

⁴⁷ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 30.04.2013. spriedums lietā Nr.A42945009, 20.p. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4502> [aplūkots 20.04.2021.].

Mūsdienu sabiedrība, šķiet, ļoti augstu novērtē oriģinalitāti dažādās dzīves situācijās un jomās, tostarp arī bērna vārda izvēlē. Par to liecina fakts, ka Latvijā ir reģistrēti tādi bērnu vārdi kā Kīsele, Kastanis un Čibugo. Latvijas valsts nenoliedzami ir atvērta reģistrēt arī pašizdomātus vai no citām tautām aizgūtus personvārdus, tiktāl ciktāl tie ir atveidoti atbilstoši latviešu valodas gramatikas noteikumiem un neierobežo bērna tiesības un intereses. Taču ir gadījumi, kas liek apšaubīt valsts noteikto prasību korektumu bērna vārda reģistrēšanai.

Pirmkārt, reģistrācijas atteikuma gadījumā valsts ierobežo citas bērnam garantētās tiesības. Atsakot reģistrēt bērnam izvēlēto personvārdu, jaundzimušajam netiek reģistrēts vārds, uzvārds un personas kods. Savukārt šis apstāklis liedz saņemt Ministru Kabineta noteikumos Nr. 1546 ‘‘Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību’’⁴⁸ noteiktos valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus, kas mazulim pirmajos dzīves mēnešos ir būtiski un nepieciešami. Tas nozīmē, ka vecākiem, personvārda reģistrācijas atteikuma gadījumā, par saņemtajiem pakalpojumiem jāmaksā no saviem līdzekļiem. Turklāt bērnam nepiešķirtais vārds un personas kods liedz vecākiem saņemt pabalstus saistībā ar bērna piedzimšanu un uzturēšanu. Noteikumos ir teikts, ka pabalsta saņemšanai nepieciešams norādīt arī bērna vārdu, uzvārdu un personas kodu. Protams, bērna uzturēšana ir pienākums vecākiem neatkarīgi no tā, vai tiek saņemts atbalsts no valsts vai netiek, taču pēc darba autores domām ir neveiksmīgi izveidots regulējums par pabalstu izmaksāšanu, jo šī brīža situācijā valsts ierobežo vecāku tiesības izvēlēties bērna vārdu, bet īstais cietējs no šīs situācijas ir pats bērns, kura intereses uzdots aizstāvēt vecākiem un valstij. Veidojas situācija, kurā, ierobežojot vecāku tiesības brīvi izvēlēties bērna vārdu, tiek ierobežotas papildus citas tiesības – tiesības uz sociālo nodrošinājumu. Pēc autores domām, būtu saprātīgāk sakārtot regulējumu tā, lai arī bērns bez vārda spētu saņemt viņam paredzētās sociālās garantijas, nosakot, piemēram, ka reģistrēt var bērnu arī bez vārda, nosakot par pienākumu vecākiem līdz konkrētam bērna vecumam vienoties par cita vārda izvēli, ja tiesiskā ceļā nav izdevies pārliecināt valsti par pirmā izvēlēta vārda atbilstību. Ja vecāki nespēj līdz noteiktā bērna vecuma iestāšanās brīdim pierēģistrēt bērna vārdu, kas atbilstu Latvijas regulējumam, vārdu nosaka bāriņtiesa. Atbilstoši Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērnu tiesību konvencijas 3.pantam, arī valsts institūcijām ir jādarbojas atbilstoši bērna vislabāko interešu principam. Pēc autores domām, tas

---

⁴⁸ Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību: Ministru Kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi nr. 1546. [20.05.2021.red.].

nozīmē, ka patlaban Latvijas valsts institūcijas neievēro šī saistošā akta pantu, jo atsakoties reģistrēt bērnu, tiek aizskartas citas bērna intereses – sociālais nodrošinājums.

Otrkārt, pēc autores domām, rūpīgi un individuāli ir jāizvērtē situācijas, kurās vecāki ir izteikuši vēlmi savam bērnam reģistrēt tādu personvārdu, kas veido negatīvas asociācijas vai kādus citus iespējamus priekšstatus par konkrētā vārda nozīmi. Arī valsts institūcijās strādā cilvēki, katrs ar savu personību, domām, dzīves redzējumu, un, lai arī tiesību nozarē strādājošām personām ir jāprot nodalīt ‘‘gaumes’’ jautājums no tiesiskuma, tomēr pastāv cilvēcisks faktors, kas, iespējams, kādā brīdī neļaus objektīvi saskatīt konkrētās izvēles pamatotību. Turklāt, Latvijā ir reģistrēts tāds personvārds, kurš lielākajai daļai sabiedrības veido asociāciju ar kādu hronisku dzimumceļu un urīnceļu gļotādu iekaisuma slimību – gonoreju, taču šīs asociācijas esamība nebija šķērslis atteikt personvārda Gonoreta reģistrēšanu.⁴⁹

Papildus augstākminētajiem nosacījumiem, svarīgi ievērot arī labas ticības principu⁵⁰, kas vecākiem uzliek par pienākumu savas tiesības un reizē arī pienākumus pildīt pēc labas ticības, primāri, ievērojot bērna labākās intereses. Tas nozīmē tāda personvārda izvēli, kas nav aizskarošs, nievājošs vai varētu apgrūtināt personas iekļaušanos sabiedrībā. Vārds nedrīkst būt ar aizskarošu, pazemojošu vai nievājošu nozīmi.

Tā, piemēram, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments 2014.gada lietā lietā Nr.SKA-338/14 atteicās rosināt kasācijas sūdzību, tādējādi liedzot vārda *Miron* reģistrāciju. Bērna vecāki vēlējās savam dēlam vārdu *Miron*, taču dzimtsarakstu nodaļa atteica šāda vārda reģistrāciju, jo vārda *Miron* galotne neatbilst latviešu valodas pareizrakstības prasībām. Tika piedāvāts reģistrēt vārdu ar vīriešu dzimtes vārdiem piemērotu galotni –s. Pieteicējs argumentēja, ka vārdam *Mirons* piemīt nepatīkama nozīme, jo tas līdzinās vārdam *mironis*. Tomēr jāņem vērā, ka vārdu *mironis* loka citādāk nekā vārdu *Mirons*, un vārdā *mironis* ir divskanis *o*, bet vārdā *Mirons* ir patskanis *o*. Tādēļ, ja šos vārdus lieto pareizi, ne rakstos, ne sarunvalodā nevar rasties problēmas to nošķiršanā. Turklāt pat ja vārds *Mirons* rada asociācijas ar vārdu *mironis*, tad tās rada šo vārdu kopīgā sakne. Ar atteikšanos no galotnes pievienošanas šīs asociācijas netiek novērstas.⁵¹ Šīs prasības iesniedzēji, kā paši norādījuši prasībā, ir krievu tautības cilvēki, kuri ikdienā minēto vārdu

⁴⁹ Personvārdu datubāze. Pieejams: <https://personvardi.pmlp.gov.lv/index.php?name=gonoreta> [aplūkots 20.04.2021]

⁵⁰ Civillikums: LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [20.04.2021. red.]

⁵¹ Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 24.01.2014. spriedums lietā Nr.SKA-338/14 Pieejams: at.gov.lv/downloadlawfile/4412 [aplūkots 20.04.2021]

lietotu krievu valodā bez latviskās galotnes, turklāt, pēc autores domām, ņemot vērā pareizu vārda *Miron* izrunu ar patskani *o*, neveidojas prasības pieteicēja minētās asociācijas ar vādu *mironis*.

Tāpat šajā lietā bija strīds par uzvārda *Antonovs* reģistrēšanu. Vecāki dzimšanas apliecībā to vēlējās ierakstīt bez dzimtes galotnes –s, kas būtu pretrunā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu. Tiesa konsatēja, ka bērna tēva reģistrētais uzvārds ir “Antonovs”, bet mātes – “Antonova”. Līdz ar to bērna uzvārda “Antonovs” reģistrēšana nevar radīt grūtības identificēt bērnu ar viņa ģimeni. Tieši pretēji, šādas grūtības rastos, ja bērns tiktu reģistrēts ar uzvārdu, kura rakstība atšķiras no viņa vecāku uzvārda rakstības.⁵²

Eiropas Cilvēktiesību tiesa 2004.gadā izskatīja lietu Lidija Kuharec alias Kuhareca pret Latviju. 1999. gadā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izsniedza sūdzības iesniedzējai nepilsoņa pasi, kurā sievietes uzvārds bija ierakstīts ar sieviešu dzimtei atbilstošo galotni –a: Kuhareca. Iesniedzēja atteicās saņemt savu pasi un norādīja, ka šāda rakstība izkropļo viņas uzvārdu un uzsverot, ka viņa lieto vīra, ukraiņa uzvārdu, kura rakstība gan krievu gan ukraiņu valodā ir "Kuharec" un iesniedza vairākus dokumentus, kuros Latvijas iestāžu izdotajos dokumentos viņas uzvārds bija rakstīts bez galotnes -a. Pieteicējas sūdzība tika noraidīta visās trīs instancēs, pamatojoties uz šobrīd spēku zaudējušo Ministru Kabineta noteikumu Nr. 49 “Par Latvijas nepilsoņu pasēm” 11. pantu, kurā norādīts, ka uzvārds pasē jāraksta atbilstoši latviešu valodas gramatikai un ortogrāfijai un Ministru Kabineta 1996. gada 14. maija noteikumiem Nr.174 “Par vārda un uzvārda rakstību un identifikāciju dokumentos”. Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka ierakstot pasē uzvārdu ar latviešu valodas galotni, iestādes piemēro likumos un noteikumos ietvertās tiesību normas par citvalodu uzvārdu un vārdu lietošanu un galotnes pievienošana pēc būtības nemaina uzvārdu, tiek tuvināta rakstība tā izrunai un veikta pielāgošana latviešu valodas gramatiskajai sistēmai. Šajā gadījumā runa ir par uzvārda lietošanas tiesisko regulējumu, nevis tā piespiedu maiņu. Tomēr, ņemot vērā visas lietas apstākļus, Tiesa atzina ka iesniedzējas ģimenes uzvārda gramatika pielāgošana, kas izmaina viņas uzvārda oriģinālformu, var radīt iejaušanos viņas tiesībās uz privāto un ģimenes dzīvi. Šāda iejaušanās nepārkāpj Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, ja tā ir noteikta ar likumu, sasniedz vienu vai vairākus leģitīmos mērķus 8.panta 2.punkta izpratnē un ir nepieciešama demokrātiskā sabiedrībā, lai tos sasniegtu. Izvērtējot apstākļus, tiesa nonāca pie secinājumiem, ka atšķirība starp abām uzvārda rakstībām iesniedzējai nav kavējusi izmantot izsniegtos dokumentus vai izmantot tiesības, kuras šie dokumenti viņai

---

⁵² Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 24.01.2014. spriedums lietā Nr.SKA-338/14 Pieejams: at.gov.lv/downloadlawfile/4412 [aplūkots 20.04.2021]

piešķir. Tāpat no iesniedzējas paskaidrojumiem neizriet, ka sakarā ar attiecīgās galotnes pievienošanu viņas uzvārds ir ieguvis rupju vai smieklīgu nozīmi, kas varētu viņai radīt neērtības viņas sociālajā dzīvē.⁵³ Darba autore piekrīt tiesas spriedumam par atteikumu pieteicējas uzvārdu oficiālajos valsts dokumentos rakstīt bez latviešu valodai atbilstošās galotnes, ko lieto sieviešu dzimtes vārdiem, ņemot vērā to, ka pieteicējas uzvārda latviskošana nerada neērtības un neizmaina viņas uzvārdu pēc būtības. Tāpēc pamata pieļaut atkāpi no likumā minētās normas par personvārdu rakstību atbilstoši latviešu valodas literārajām prasībām.

Latvijas valdība valsts valodas aizsardzības kontekstā norādīja, ka latviešu valoda savu valsts valodas statusu atguva tikai samērā nesen un ka padomju piecdesmit gados tikai latviešu griba saglabāt un cik vien iespējams veicināt savas valodas lietošanu ļāva tai izdzīvot. Pat šodien, laikā, kad latviešu valodas valsts valodas statuss ir aizsargāts konstitucionālā veidā, nepieciešamība stiprināt tās lietošanu sabiedrībā ir vēl svarīgāka, lai saglabātu nācijas identitāti, lai vienotu un garantētu valsts darbību, kā arī lai nepieļautu iespēju, ka tā nākotnē varētu izzust. Eiropas Cilvēktiesību tiesa, izsverot abu pušu skaidrojumus, pieņēma lēmumu par atteikumu pieņemt sūdzību.⁵⁴

Šajā sakarā arī Satversmes tiesa par personvārdu atveidi atzinusi, ka latviešu valodas stāvoklis vēl joprojām ir samērā trausls valsts sabiedriskajā dzīvē un tādējādi ir nepieciešams tai noteikt īpašu aizsardzību. Tiesa var apšaubīt ierobežjuma attaisnojuma pamatotību tikai gadījumā, ja tas liktos patvaļīgs.⁵⁵ Minētā lieta norāda uz valsts valodas aizsardzības svarīgumu un valsts iestāžu izpratni par nepieciešamajiem noteikumiem, kas jāievēro, lai latviešu valoda tiktu saglabāta.

Vēl viens svarīgs faktors vārda izvēlē ir noteikums, ka vārds nedrīkst apgrūtināt personas iekļaušanos sabiedrībā. Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likumā⁵⁶ faktors, ka vārds apgrūtinā personas iekļaušanos sabiedrībā, ir viens no iemesliem vārda maiņai, līdz ar to, autore secina, ka jau sākotnēji vecākiem ir jāizvēlas tāds vārds, kurš izslēgs iespēju, ka bērnam būs apgrūtināta iekļaušanās sabiedrībā ar viņam piešķirto vārdu.

---

⁵³ ECT 07.12.2004. lēmums lietā Lidija Kuharec alias Kuhareca pret Latviju (iesnieguma nr. 71557/01). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=105310> [aplūkots 20.05.2021.]

⁵⁴ ECT 07.12.2004. lēmums lietā Lidija Kuharec alias Kuhareca pret Latviju (iesnieguma nr. 71557/01). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=105310> [aplūkots 20.05.2021.]

⁵⁵ Satversmes tiesas 21.12.2001. spriedums lietā Nr.2001-04-0103. Latvijas Vēstnesis, 2001, nr. 187 (2574), [aplūkots 22.05.2021.]

⁵⁶ Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likums: LV likums. Pieņemts 08.04.2019. [20.04.2021.red.]

No visa iepriekš minētā ir secināms, ka vecāku tiesības bērna vārda izvēlē nav absolūtas. Tās var tikt ierobežotas, pamatojoties ne vien uz vārda neatbilstību latviešu valodas gramatikas normām, bet, galvenokārt, arī uz bērna vislabāko interešu ievērošanu. Neskatoties uz minētajiem kritērijiem vārda reģistrācijai, Latvijā tomēr ir reģistrēti tādi vārdi, kas neatbilst kādam no iepriekš norādītajiem kritērijiem. Piemēram, *Ķīsele* vai *Zose*, kam piemīt izsmejoša nozīme. Ir reģistrēti vairāki minētajiem kritērijiem neatbilstoši vārdi. Tos profesors Jānis Neimanis iedalījis šādās kategorijās:

”a) vārds, kas nav atpazīstams kā personas vārds, bet pilda citu funkciju sabiedrībā (parādību vai lietu apraksts – Klusums, Kosmoss, Jātniece, Malka, Ripa, Kastanis, Dolārs, Pērkons, Meita, Vāvere, Purva; iesaukas – Batja, Tofiks; amata nosaukums – Prezidents; tāpat pie šeit neminētām kategorijām būtu pieskaitāmi arī absolūti izfantazēti vārdi (tātad, kas nav atpazīstami kā personas vārdi) un vārdi, kas tiek lietoti vietvārdu vai pamatā uzvārdu veidā;

b) vārds, kuru sabiedrībā lieto sieviešu/vīriešu dzimtē, piešķirts vīrietim/sievietei (Paparde);

c) vārds, ko lieto personai nievājošā nozīmē: *Zose*, *Ķīsele*, *Sukhrobhuja*, *Gonoreta*, *Varenīte*;

d) vārds, kas kalpo par preču zīmi (arī atdarinoši): *Ļeksus*, *Vaginaks*; e) vārds, kas neatbilst Latvijas sabiedriskajai iekārtai vai propagandē tirānus, vardarbību, ļauno: *Džihads*, *Staļina*.”⁵⁷

Situācijā, kad vecāku izvēlētais vārds ir aizskarošs, valstij, ar Satversmes 95.pantu, kurš nosaka: Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta,- ir uzlikts pienākums iejaukties un aizsargāt bērna intereses. Šo pienākumu valsts ir deleģējusi dzimtsarakstu nodaļām, paredzot pienākumu amatpersonai atteikt civilstāvokļa akta, tostarp dzimšanas (kas sevī ietver arī dzimušā bērna vārda ierakstu) reģistrāciju, ja tas ir pretrunā ar likumu. Arī tieslietu ministram ir pienākums darboties bērnu tiesību aizsardzības kontekstā. Saskaņā ar Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likuma 11.panta pirmo daļu tieslietu ministrs uzrauga dzimtsarakstu nodaļu darbu un ar ministrijas starpniecību metodiski vada nodaļas. Tieslietu ministram, konstatējot pārkāpumus vārdu reģistrēšanā, ir jāiejaucas un jānorāda dzimtsarakstu nodaļām uz prettiesiku rīcību.⁵⁸

Dzimtsarakstu nodaļa var vērsties arī bāriņtiesā. Saskaņā ar Bāriņtiesu likuma 17.panta pirmo un otro daļu⁵⁹ bāriņtiesa kā aizbildnības iestāde aizstāv bērna vai aizgādībā esošās

⁵⁷ Neimanis J. Meita Kaza un dēls Raspodņš: bērna vārda došanas tiesiskie aspekti. *Jurista Vārds*, 2016, Nr.5 (908), 18.- 19.lpp. [aplūkots 20.04.2021.]

⁵⁸ *Ibid.* 19.lpp.

⁵⁹ Bāriņtiesu likums: LV likums. Pieņemts 22.06.2006. [20.04.2021.red.]

personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, kā arī izskata iesniegumus un sūdzības, to skaitā iesniegumus un sūdzības par vecāku vai citu aizbildņu rīcību.

Darba autore konstatē, ka bērna vārda izvēle nebūt nav no tiem vienkāršākajiem uzdevumiem, ar ko jāsaskaras jaunajiem vecākiem. No vienas puses, bērna vārdam ir jābūt tādām, kas atbilst bērna personiskumam un identitātei, bet no otras puses, ir arī vairāki nosacījumi, kas jāievēro, vārda izvēlē. Nebūt nav tā, ka vecāki var izvēlēties jebkuru vārdu, tā izrunas vai rakstības īpatnības, un tas bez ierunām tiks reģistrēts. Tomēr, kurš gan cits, ja ne vecāki paši, zina, kāds vārds vislabāk vai precīzāk apliecinās viņu bērna identitāti un personiskumu? Neapšaubāmi, bērna intereses šajā gadījumā prevalē pār vecāku tiesībām, taču tāpat šis ir gana sarežģīts jautājums, kuru teorētiskā līmenī nav iespējams pilnībā atrisināt vai noteikt kādas striktas un konkrētas normas: ko drīkst un ko nedrīkst dot par vārdu bērnam, tas jāatstāj iestāžu un tiesu prakses ziņā, jo katrs jautājums par bērna vārda atbilstību augstākminētajiem kritērijiem ir skatāms individuāli, katru strīdīgo situāciju skatot individuāli, uzklusot vecāku argumentāciju par to, kāpēc viņi par personvārdu savam bērnam vēlas konkrēti šo izvēlēto vārdu un izvērtējot, cik reāla ir bērna interešu aizskārums iespējamība. Darba autore uzskata, ka nav iespējams visās valsts iestādēs radīt vienādu izpratni par to, kurš vārds ir ‘‘labs’’, kurš ‘‘slikts’’, kurš ir piemērots personvārdam un kurš nav. Arī valsts iestādēs strādā cilvēki – personības, katrs ar savu dzīves pieredzi, uzskatiem un vērtībām. Kas vienam šķiet neparasts, automātiski var būt arī apgrūtināošs vārds. Kādam citam oriģināls vārds var šķist par daudz lielāku vērtību nekā ierasts un bieži sastopams vārds. Jautājums – kā nošķirt, vai personvārds tik tiešām varētu radīt bērnam grūtības iekļauties sabiedrībā, radīt nosodošu vai kā citādi negatīvu attieksmi no apkārtējiem, ir ļoti sarežģīts un lēmums par vārda reģistrēšanu vai reģistrācijas atteikuma nevar būt balstīts uz viena ierēdņa asociācijām. Pēc autores domām, šī lēmuma pieņemšanā būtu jāiesaistās vaiākām personām, kuras izlems, vai konkrētais vārds atbilst augstāk minētajiem kritērijiem vai nē.

Pirms noteikt garantēto pamattiesību ierobežošanas iespējamību, likumdevējam jāvērtē, vai konkrētās tiesības ierobežošana ir leģitīma un pieļaujama demokrātiskā valstī. Ja likumdevējs konstatē, ka kādas pamattiesības ierobežošana noteiktos apstākļos var būt attaisnojama, jāņem vērā, ka neviens ierobežojums nevar aizskart pamattiesību būtību, kā arī nevar tikt noteikts lielākā apjomā, nekā tas objektīvi ir nepieciešams. No augstāk minētā izriet, ka jebkuru tiesību ierobežošanai ir jābūt leģitīmam mērķim. Līdz šim, par leģitīmu mērķi vecāku tiesību brīvi izvēlēties bērna vārdu ierobežošanai uzskata latviešu valodas saglabāšanu, kā sargājamu vērtību un bērna labāko interešu aizsardzību. Līdzekļi un mērķi jābūt savstarpēji samērīgiem.

Labumam, ko sabiedrība iegūst, nosakot pamattiesību ierobežojumus, ir jābūt lielākam par atsevišķa indivīda interesēm nodarīto kaitējumu. Nosakot pamattiesību ierobežojumu leģitimitāti, jāvērtē, vai nepieciešamais ierobežojums ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā. Jēdziens "demokrātiskā sabiedrībā" jātulko, ņemot par pamatu sabiedrības un indivīda tiesību sadursmi un noskaidrojot, vai indivīda tiesību aizskārums ir samērojams ar sabiedrības kopējo labumu. Šis jēdziens nosaka līdzsvaru starp sabiedrības un indivīda interesēm. Ierobežojumi ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, ja tie ir sociāli nepieciešami un samērīgi.⁶⁰

Secinot šajā nodaļā minēto, attiecībā uz līdzskaņu *-tt* dubultojuuma aizliegumu, darba autore uzskata, ka Ministru Kabineta Noteikumos par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju būtu nepieciešams noteikt izņēmumu, kas atļautu personvārda Otto reģistrēšanu. Kā darbā iepriekš ir norādīts, tad attiecībā uz šī vārda reģistrēšanu nav pieļaujama atšķirīga attieksme, jo šāds personvārds iepriekš jau vairākkārt ir reģistrēts. Ar autores piedāvātā izņēmuma noteikšanu tiktu panākta skaidrāka norma, kas ļautu dzimtsarakstu nodaļām reģistrēt šo vārdu. Šobrīd dzimtsarakstu nodaļas vadās pēc minētajiem Ministru Kabineta noteikumiem, kas norāda uz aizliegumu reģistrēt vārdu ar līdzskaņu dubultojuumu *-tt*.

---

⁶⁰ Ziemele I., Širone B., Naglis A. Kas jāzina valsts pārvaldes darbiniekam tiesiskā valstī. R: [b.i.], 2000, 57.lpp.

3. PERSONVĀRDA MAIŅA

Ne tikai personvārda izvēles tiesība, bet arī vārda un uzvārda maiņa ir daļa no personas privātās dzīves, kas tiek aizsargāta ar likumu. Tomēr valsts atteikums mainīt vārdu vai uzvārdu ne vienmēr ir atzīstams par privātās dzīves aizskārums. Noskaidrojot, vai var būt privātās dzīves aizskārums, jāņem vērā taisnīgs līdzsvars starp konkurējošajām interesēm, kā arī tas, ka valstij ir piešķirtas plašas pieļaujamo apsvērumu robežas, nosakot personas iespējas mainīt savu vārdu un uzvārdu.⁶¹

Personas vārda un uzvārda maiņu regulē Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likums,⁶² kura 2.panta pirmā daļa paredz, ka vārdu un/vai uzvārdu var mainīt persona, kura ir Latvijas pilsonis, nepilsonis vai kurai Latvijas Republikā piešķirts bezvalstnieka statuss, ja tā sasniegusi 15 gadu vecumu. Tomēr ir jāpastāv likumā noteiktajiem iemesliem, ieraksta maiņas reģistrēšanai. Šie iemesli ir jānorāda un jāpamato dzimtsarakstu nodaļai adresētā iesniegumā. Tie ir:

- 1) vārds vai uzvārds apgrūtinā personas iekļaušanos sabiedrībā;
- 2) persona vēlas dzimšanas reģistrā ierakstītajam vārdam pievienot otru vārdu. Vārds, kurš reģistrā ierakstīts pirmais, uzskatāms par pamatvārdu;
- 3) persona vēlas iegūt vai pievienot savam uzvārdam laulātā uzvārdu;
- 4) persona vēlas iegūt savu dzimtas uzvārdu tiešā augšupējā līnijā;
- 5) persona vēlas atgūt savu dzimto vai pirmslaulības uzvārdu, ja tas nav izdarīts, šķirot laulību, vai pēc laulības atzīšanas par spēkā neesošu;
- 6) personai mainīts dzimums;
- 7) viens no nepilngadīgas personas vecākiem vai abi vecāki ir notiesāti par tīša, smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu. Šajā gadījumā vārda maiņu var mainīt arī nepilngadīga persona, kura nav sasniegusi 15 gadu vecumu.

Nepilngadīga persona vecumā no 15 līdz 18 gadiem iesniegumu iesniedz ar vecāku vai aizbildņu piekrišanu. Ja nepilngadīga persona nav sasniegusi 15 gadu vecumu, iesniegumu iesniedz tās tēvs vai māte, vai aizbildnis. Turklāt no likuma izriet, ka nepilngadīgai personai, kura ir aizbildnībā,

---

⁶¹ Danovskis E., Ruķers, M., Lībiņa-Egnere I., 2011, 254.lpp.

⁶² Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likums: LV likums. Pieņemts 08.04.2009. [aplūkots: 28.04.2021]

vecumā no 15 līdz 18 gadiem, iesniegumam jāpievieno arī bāriņtiesas lēmumu par attiecīgās maiņas atbilstību nepilngadīgas personas interesēm.

Augstākā tiesa ir atzinusi, ka bērna uzvārda maiņai ir nepieciešama abu vecāku piekrišana, ja vien otram vecākam aizgādība nav atņemta ar tiesas spriedumu, sakot, ka viena vecāka atsevišķa aizgādība nerada tiesības vienpusēji mainīt bērna uzvārdu gadījumā, ja otram vecākam aizgādība nav atņemta ar tiesas spriedumu. Bērna un abu vecāku interešu samērošanu likumdevējs nav padarījis atkarīgu no viena vecāka subjektīvā ieskats, kā tas ir attiecībā uz tiesībām, kas izriet no atsevišķas aizgādības, bet gan ir paredzējis, ka šīs intereses ir jāsamēro, abiem vecākiem vienojoties vai ar bāriņtiesas starpniecību.⁶³

Pirmais no vārda maiņas iemesliem par apgrūtinātu personas iekļaušanos sabiedrībā tās vārda dēļ, ir saistīts arī ar personām, kuras izvēlas dzīvot ārvalstīs, kurās konkrēto vārdu ir grūti pareizi izrunāt. Šis personvārda maiņas pamats nodrošina iespēju mainīt nelabskanīgu, grūti izrunājamu vārdu un uzvārdu, kā arī novērst gadījumus, kad personai izceļojot uz dzīvi ārvalstīs, latviskas cilmes personvārda lietošana valodas īpatnību dēļ ir apgrūtināta – to izrunā nepareizi, kļūdaini, tas tiek izkropļots.⁶⁴ Šādos gadījumos, kad persona izvēlas mainīt savu vārdu, parasti tiek izvēlēts kāds starptautiski saprotams vārds, ko ir viegli izrunāt – parasti bez garuma un mīkstinājuma zīmēm, kas daudzās valodās nepastāv.

Darba autore secina, ka minētais iemesls personas vārda maiņai ir papildus instruments, lai izvairītos no tādiem personvārdiem, kas personai sagādā neērtības. Kā iepriekš darbā ir norādīts, tad jau sākotnēji, piešķirot bērnam vārdu, nedrīkst tikt reģistrēts vārds, kas personai kādā brīdī varētu radīt neērtības, līdz ar to, arī apgrūtināt tās iekļaušanos sabiedrībā. Par cik nav iespējams paredzēt, kurā brīdī vai pie kādiem apstākļiem personas dzīvē radīsies tāda situācija, kurā iepriekš reģistrētais vārds vairs neatbilst minētajam kritērijam, šis iemesls personvārda maiņai ir labs instruments, lai aizsargātu personas intereses.

Cits iemesls vārda maiņai ir personas vēlme savam jau esošam vārdam pievienot otru vārdu. Šeit svarīgi ir atcerēties, ka Latvijā personai drīkst būt reģistrēti tikai divi vārdi, tāpēc, šis iemesls būs uzskatāms par pamatotu, ja iesniegumu par otra vārda pievienošanu, iesniegs persona, kurai jau sākotnēji ir reģistrēts tikai viens vārds. Turklāt, vārds, kurš reģistrā ierakstīts pirmais,

---

⁶³ Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 26.10.2012. spriedums lietā Nr.A420767110, 14., 16.p. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4597> [aplūkots 20.05.2021.]

⁶⁴ Vilcāne V. Vārda, uzvārda un tautības maiņa maksās divreiz vairāk. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/278551-varda-uzvarda-un-tautibas-maina-maksas-divreiz-vairak-2016> [aplūkots 24.04.2021.]

uzskatāms par pamatvārdu. Otrais vārds rakstāms aiz pirmā vārda un to nevar pieņemt kā pirmo. Personas vārdam pievienojot otru vārdu, abi vārdi kļūst par tās personas oficiālo vārdu un turpmāk dokumentos ir jānorāda abi vārdi.

Ja persona vēlas pieņemt sava laulātā uzvārdu, arī tur der atcerēties, ka arī uzvārdi, tāpat kā vārdi var būt tikai divi. Kā arī, ja personai vai tās laulātajam ir dubultuzvārds, tad to nevarēs pievienot jau esošam uzvārdam. Šajā gadījumā būs jāizvēlas, vai tiek saglabāts jau esošais uzvārds vai tiek pieņemts pilnais laulātā dubultuzvārds. Vienu no laulātā dubultuzvārdiem izvēlēties nevar, tie tiek lietoti kopā.

Attiecībā uz vārda maiņas biežumu, Latvijā nepastāv šāda veida ierobežojumi. Persona var mainīt vārdu un uzvārdu tik reizi, cik vien to vēlas, ja vien spēj to pamatot. Protams, samaksājot valsts nodevu par vārda, uzvārda vai tautības ieraksta maiņu, kas šobrīd ir 71,14 *euro*. No Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 9.panta, kurš nosaka valsts nodevas apmēru, var secināt, ka par katra ieraksta maiņas iesnieguma izskatīšanu ir jāmaksā minētā summa. Ja persona vienlaicīgi vēlas mainīt, piemēram, gan vārdu, gan uzvārdu, tad valsts nodevas apmērs būs 142,28 *euro*. Tā paša panta otrā daļa nosaka, ka par vārda, uzvārda vai tautības ieraksta maiņu no valsts nodevas atbrīvojama:

- 1) persona, kura maina vārdu vai uzvārdu (vārdu un uzvārdu), ja viens vai abi personas vecāki ir notiesāti par tīša, smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu.
- 2) persona, kura pašreizējo tautības ierakstu vēlas mainīt pret tautības ierakstu “lībietis (līvs)”.

Personvārda maiņas biežuma ierobežojums ir noteikts vairākās valstīs. Piemēram, Norvēģijā, kur vārdu drīkst mainīt ne biežāk kā reizi desmit gados. Pastāv arī izņēmumi, kad šo termiņu var neievērot, piemēram, lai pieņemtu laulātā uzvārdu, lai pieņemtu dzīvesbiedra uzvārdu, ar kuru persona dzīvo kopā vismaz divus gadus vai, ja personai, kas vēlas mainīt uzvārdu ar personu, kuras uzvārdu tā vēlas iegūt, ir kopīgi bērni, vēl personvārdu var mainīt, neievērojot 10 gadu noteikto termiņu, lai atgrieztu vārdu vai uzvārdu, kas bija pirms maiņas, kā arī lai pieņemtu pamātes, patēva, adoptētāja vai audžuvecāka uzvārdu.⁶⁵

---

⁶⁵ The Norwegian Tax Administration. Change of name. Pieejams: <https://www.skatteetaten.no/en/forms/rf-1453-change-of-name/> [aplūkots 23.04.2021.]

Zviedrijā ir noteikts, ka, ja persona izvēlas mainīt savu vārdu, ir jāpatur vismaz viens no sākotnēji piešķirtajiem vārdiem. Skaita ierobežojums vārda maiņai Zviedrijā nav noteikts.⁶⁶

Ja tiek mainīts uzvārds bērnam, tad ir jāvērtē bērna tiesiskā situācija. Civillikuma 151. pants paredz, ka bērna uzvārdu nosaka pēc vecāku uzvārda, taču ir iespējamās situācijas, kad abiem vecākiem ir dažādi uzvārdi vai kādam no vecākiem tas ir mainīts. Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likuma 37. panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka, lai varētu nomainīt bērna uzvārdu, ir jāpapildina dzimšanas reģistra ieraksts. Reģistra papildināšanas kārtība ir noteikta Ministru kabineta noteikumos Nr.761 "Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem". Noteikumu 134.punktā ir uzskaitīti šie gadījumi:

1) bērnam maina uzvārdu uz tēva vai mātes uzvārdu pēc vecāku laulības noslēgšanas, vecāku laulības šķiršanas, tēva vai mātes laulības noslēgšanas;

2) bērna vecāku uzvārdi ir dažādi; vienam no vecākiem, pamatojoties uz vecāku vienošanos vai tiesas nolēmumu, nodibināta viena vecāka atsevišķa aizgādība, un bērna uzvārdu maina uz tā vecāka uzvārdu, kurš īsteno atsevišķo aizgādību;

3) bērna vecāku uzvārdi ir dažādi; vienam no vecākiem ir atņemtas aizgādības tiesības, un bērna uzvārdu maina uz tā vecāka uzvārdu, kurš īsteno aizgādības tiesības;

4) svītrotas ziņas par vienu no vecākiem; bērna uzvārdu maina uz tā vecāka uzvārdu, kurš īsteno aizgādības tiesības.⁶⁷

Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 2.panta pirmās daļas 4. punktā, kurš dod tiesību personai iegūt savu dzimtas uzvārdu tiešā augšupējā līnijā, nav norādīts cik tālu sniedzas šī ‘augšupējā līnija’, taču Civillikuma 207.pants nosaka, ka radinieki taisnā līnijā ir tie, kuri cēlušies viens no otra ar dzimšanu. Augšupējie radinieki ir tēvs, māte, vectēvs, vecmāmuļa, vectēva un vecmāmuļas vecāki utt.⁶⁸ Dzimtas uzvārdu var pierādīt ar personas, kuras uzvārdu vēlas iegūt, dzimšanas reģistra izrakstu. Saskaņā ar Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 5.panta trešās daļas 5.punktu dzimšanas reģistra izrakstu var prasīt dzimtsarakstu nodaļai, ja tas glabājas dzimtsarakstu nodaļas arhīvā. Turpretim, ja minētais dokuments dzimtsarakstu nodaļai nav

---

⁶⁶ Sweden: New Law Regulating Names Adopted. Pieejams: <http://www.loc.gov/law/foreignnews/article/sweden-new-law-regulating-names-adopted/> [aplūkots 23.04.2021.]

⁶⁷ Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem: Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumi Nr.761. [23.04.2021.red.]

⁶⁸ Civillikums: LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [27.05.2021. red.]

pieejams, pienākums iesniegt civilstāvokļa aktu reģistrāciju apliecinošu dokumentu ir personai, kura vēlas mainīt uzvārdu.⁶⁹ Darba autore secina, ka radnieku augšupējā līnija sniedzas tik tālu, cik par personas radniekiem ir saglabājušās ziņas dzimtsarakstu nodaļas arhīvā vai arī tiktāl, ciktāl persona pati var pierādīt savu radniecību ar personu, kuras uzvārdu vēlas iegūt.

Runājot par uzvārda maiņu, darba autore vēlas atzīmēt Eiropas Cilvēktiesību tiesas lietu *Stjerna pret Somiju*.⁷⁰ Somijas valstspiederīgais Stjerna vērsās nacionālajā tiesā ar lūgumu mainīt viņa uzvārdu no *Stjerna* uz *Tawaststjerna*, norādot, ka tieši *Tawaststjerna* ir viņa senču oriģināluzvārds un, ka pieteicējs izjūt netaisnību faktā, ka viņa uzvārds ir tikai puse no tā oriģinālformas. Turklāt viņa uzvārda izmantošana radīja pieteicējam grūtības, jo viņa uzvārds bija vecā zviedru formā, kas nebija labi pazīstama un citām personām to bija grūti izrunāt, kā rezultātā minētais uzvārds bieži tika izrunāts nepareizi. Nacionālā tiesa atteica uzvārda maiņu. Pieteicējs vērsās Eiropas Cilvēktiesību tiesā, pamatojoties uz Konvencijas 8. un 14.pantu. Ties nolēma, ka nav konstatēti minēto pantu pārkāpumi un atzina, ka iesniedzēja lūguma noraidīšanas iemesls bija fakts, ka uzvārds *Tawaststjerna* iesniedzēja ģimenē nebija izmantots vairāk nekā divsimt gadus, un tāpēc nevarētu teikt, ka tā lietošana bija iesakņojusies ģimenē. Tiesa sniedza arī svarīgu atziņu, norādot, ka atteikums iesniedzējam pieņemt noteiktu uzvārdu ne vienmēr ir iejaukšanās viņa tiesībās uz privāto dzīvi, kā tas būtu gadījumā, ja valsts uzliktu par pienākumu personai mainīt personvārdu.⁷¹

Par nepieciešamību personvārdus latviešu valodā reģistrēt atbilstoši dzimtei, darba autore vēlas norādīt uz Satversmes tiesas spriedumu Jutas Mencenas lietā.⁷² Pieteicēja vērsās Satversmes tiesā ar sūdzību par uzvārda atveidi, jo pēc stāšanās laulībā ar Vācijas pilsoni pieņēma vīra uzvārdu “Mentzen”, kas pieteicējas pasē tika atveidots kā “Mencena”. Prasības pieteikumā viņa norādīja, ka uzvārda rakstība, kas neatbilst tā oriģinālformai, ierobežo iesniedzējas privāto dzīvi. Iesniedzēja uzskatīja, ka atveidotais uzvārds atšķiras no vīra uzvārda, tādējādi, radot grūtības nosakot viņas saistību ar ģimeni. Papildus tam viņa norādīja, ka saskaņā ar Satversmes 116.pantu tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību var ierobežot tikai gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības,

⁶⁹ Uzvārda maiņa. Pieejams: <https://lvportals.lv/e-konsultacijas/13371-uzvarda-maina-2017> [aplūkots 27.05.2021.]

⁷⁰ ECT 25.11.1994. spriedums lietā *Stjerna v. Finlande* (iesnieguma nr. 18131/91). Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57912> [aplūkots 27.05.2021.]

⁷¹ J. Harris, M. O'Boyle, E. P. Bates, C. M. Buckley. *Law of the European Convention on Human Rights*. Third edition. United Kingdom: Oxford University Press, 2014, 539.lpp.

⁷² Satversmes tiesas 2001. gada 21. decembra spriedums lietā Nr.2001-04-0103. *Latvijas Vēstnesis*, 2001, nr. 187 (2574).

demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību, tādēļ uzskatot, ka uzvārda atveidošana latviešu valodā nesasniedz nevienu no minētajiem mērķiem, tādēļ ierobežojumam nav leģitīma mērķa. Satversmes tiesa atzina, ka personas vārds un uzvārds kā privātās dzīves sastāvdaļa tiek aizsargāti saskaņā ar Satversmes 96.pantu un noteikums par citvalodu personvārdu atveidi atbilstoši latviešu valodas literārajām prasībām ir uzskatāms par privātās dzīves ierobežojumu, taču tas ir noteikts ar likumu. Iesniedzējas privātā dzīve ir ierobežota, lai aizsargātu citu Latvijas iedzīvotāju tiesības brīvi lietot latviešu valodu visā Latvijas teritorijā un lai aizsargātu demokrātisko valsts iekārtu, kas norāda uz leģitīmu mērķu pastāvēšanu.⁷³

Prasības iesniedzēja nepiekrīta Satversmes tiesas spriedumam, tāpēc vērsās Eiropas Cilvēktiesību tiesā, kura atzina, ka valstis atrodas principā labākā pozīcijā nekā starptautiskā tiesa, lai lemtu par iejaukšanās nepieciešamību tik īpašā un jūtīgā sfērā. Tātad valsts iestādēm pirmām kārtām – un nevis Eiropas Cilvēktiesību tiesai – piekrīt izvērtēt latviešu valodas reālo stāvokli Latvijā un novērtēt to faktoru būtiskumu, kuri, iespējams, to apdraud. Satversmes tiesa atzina, ka latviešu valodas stāvoklis vēl joprojām ir samērā trausls valsts sabiedriskajā dzīvē, un tādējādi tā secināja, ka ir nepieciešams tai noteikt īpašu aizsardzību. Tiesa var apšaubīt šo novērtējumu tikai gadījumā, ja tas liktos patvaļīgs, kas acīmredzami nav šis gadījums, tāpēc atzina, ka Latvijas iestādes nav pārkāpušas šajā jomā tām piešķirto rīcības brīvību.⁷⁴

Personas tiesības uz vārdu un uzvārdu tiek aizsargātas arī mazākumtautībām. Satversmes 114.pants paredz tiesības personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību. Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 27.pants noteic, ka valstīs, kurās ir etniskās, reliģiskās vai lingvistiskās minoritātes, personām, kas pieder pie šīm minoritātēm, nedrīkst atņemt tiesības kopā ar citiem savas grupas locekļiem baudīt savu kultūru, sludināt un praktizēt savu reliģiju vai lietot savu valodu. Turklāt, Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību⁷⁵ 11.panta 1.punkts nosaka, ka puses apņemas atzīt, ka katrai mazākumtautībai piederošai personai ir tiesības izmantot savu uzvārdu (dzimtas vārdu) un vārdu mazākumgrupas valodā un ir tiesības uz to oficiālu atzīšanu saskaņā ar tiesību sistēmas nosacījumiem.

---

⁷³ Satversmes tiesas 2001. gada 21. decembra spriedums lietā Nr.2001-04-0103. Latvijas Vēstnesis, 2001, nr. 187 (2574), [aplūkots 27.05.2021.]

⁷⁴ ECT 07.12.2004. lēmums lietā Mentzen pret Latviju (iesnieguma Nr.71074/01) [aplūkots 27.05.2021.]

⁷⁵ Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Parakstīta Strasbūrā 01.02.1995. [30.05.2021. red.]

Šajā kontekstā darba autore vēlas norādīt uz Apvienoto Nāciju Organizācijas viedokli lietā⁷⁶ Leonid Raihman pret Latviju. Personai, kas ir ebreju un krievvalodīgajai minoritātei piederošs Latvijas Republikas pilsonis, dzimis 1959.gadā, viņa vārds un uzvārds padomju laika dokumentos tika ierakstīti kā "Leonid Raihman". 1998.gadā viņš saņēma Latvijas nepilsoņa pasi, kurā viņa vārds un uzvārds tika ierakstīts kā "Leonīds Raihmans". Vēlāk personai tika izdota arī pilsoņa pase, kurā viņa vārds un uzvārds arī tika ierakstīts 'Leonīds Raihmans'. 2004.gadā persona vērsās Valsts valodas centrā ar lūgumu atļaut izmantot vārdu un uzvārdu oficiālajos dokumentos tā oriģinālformā "Leonid Raihman". Lūgums tika noraidīts. Arī visās nacionālās tiesas instancēs pieteicēja prasība netika apmierināta. Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja secināja, ka iesniedzēja vārda rakstība oficiālajos personas identifikācijas dokumentos saskaņā ar latviešu valodas pareizrakstības likumu prasībām ir uzskatāma par patvaļīgu iejaukšanos autora tiesībās uz privāto dzīvi, ko aizsargā Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 17.pants. Komitejas ieskatā piespiedu lokāmās galotnes pievienošana autora uzvārdam, kurš tā oriģinālformā ir ticis lietots dekādēm ilgi, tādā veidā izmainot tā izrunu, ir uzspiests līdzeklis, kurš nav samērīgs ar tā mērķi - oficiālās valsts valodu aizsardzību.⁷⁷

Pagājušā gada sākumā Tieslietu ministrija savā oficiālajā mājaslapā publicēja paziņojumu par līdzdalības iespējām likumprojekta "Personvārda un tautības ieraksta maiņas likuma" izstrādes procesā. Likumprojekts paredz virkni izmaiņu, tajā skaitā palielināt valsts nodevas likmi par personvārda vai tautības ieraksta maiņu no 71,14 euro uz 150 euro. Valsts nodeva 150 euro plānota arī tad, ja persona maina gan vārdu, gan uzvārdu, proti, nesummējot likmi par vārda maiņu 150 euro un uzvārda maiņu 150 euro. Valsts nodevas apmēra palielināšana argumentēta ar vēlmi veicināt sabiedrības pārdomātāku rīcību, mainot personvārdu un tautības ierakstu. Pēdējo gadu tendence liecina, ka vārda, uzvārda maiņa tiek uztverta kā modes lieta. Minētais nodevas palielinājums saistīts ar to, ka valsts nodevas mērķis ir personu darbību regulēšana (kontrolēšana, veicināšana, ierobežošana) un nav tiešā veidā saistīts ar institūcijas veiktās darbības izmaksu segšanu, valsts nodevas palielināšana ir preventīva darbība, kas palīdzētu formēt sabiedrības nopietnāku attieksmi pret nepārdomātu lēmumu pieņemšanu. Šobrīd konstatēta ne tikai nepārdomāta lēmumu pieņemšanas tendence, bet arī ļaunprātīga normatīvā regulējuma izmantošana. Personvārda un tautības ieraksta maiņa nav pirmā nepieciešamība, tai piemīt

---

⁷⁶ ANO Cilvēktiesību komitejas 28.10.2010. viedoklis lietā Leonid Raihman pret Latviju (iesnieguma Nr.1621/2007), Pieejams: <https://at.gov.lv/files/uploads/files/docs/ano%20-%20raihmans.doc> [aplūkots 30.05.2021.]

⁷⁷ Ibid.

ekskluzīvs raksturs.⁷⁸ Bez tam, likumprojekts paredz atrunāt iespējas mainīt personvārdu personai, kura nav sasniegusi 15 gadu vecumu, nosakot, ka bērni līdz 15 gadu vecumam personvārdu varēs mainīt ne tikai gadījumā, kad kāds no vecākiem ir notiesāts par smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, bet arī personas, kuru dzimšanas fakts reģistrēts ārvalstī, un personvārda maiņai piekrīt abi vecāki. Šobrīd bērniem, kuriem dzimšanas fakts ir reģistrēts ārvalstīs un kāds no vecākiem nav notiesāts par tīša smaga vai sevišķi smaga nozieguma izdarīšanu, nav iespēja Latvijā mainīt personvārdu.

Likumprojektā arī norādīts: “Tā kā viens no biežāk izmantotajiem personvārda maiņas pamatiem ir apgrūtināta iekļaušanās sabiedrībā, lai novērstu šo personvārda maiņas pamata izmantošanu nepamatotos nolūkos, plānots noteikt argumentētu skaidrojumu, kurā sniegta informācija par iemesliem, kas apgrūtina personas iekļaušanos sabiedrībā un kā izvēlētais personvārds veicinās personas integrēšanos sabiedrībā, iesniegšanas obligātumu. Kā arī paredzēt iespēju Dzimtsarakstu departamentam īpašos gadījumos prasīt viedokli vai atzinumu citām iestādēm, ja, lai pieņemtu lēmumu, jāanalizē jautājumi, kas nav departamenta kompetencē.” Tāpat Tieslietu ministrija norādīja uz pašreizējā likuma nepilnībām, sakot, ka:” Saskaņā ar Civillikuma 151. pantu bērna uzvārdu nosaka pēc vecāku uzvārda. Ja vecākiem ir dažādi uzvārdi, bērnam saskaņā ar vecāku vienošanos dod tēva vai mātes uzvārdu. Ja vecāki nevar vienoties par bērna uzvārdu, to nosaka pēc bāriņtiesas lēmuma. Ar 2012. gada 29. novembra likumu „Grozījumi Civillikumā” tika izslēgta Civillikuma 151. panta otrā daļa, kura noteica, ka nepilngadīgie bērni vecāku uzvārda maiņas gadījumā iegūst uzvārdu iepriekšnoteiktajā kārtībā, līdz ar to trūkst regulējuma, kas noteiktu to, ko darīt ar bērna uzvārdu pēc vecāku uzvārda maiņas. Rodas situācija, ka bērns ir uzvārdā, kurš nav nevienam no vecākiem.”⁷⁹ Likumprojekta viens no mērķiem ir noteikt, ka persona, kura nav sasniegusi 15 gadu vecumu, uzvārdu vai tautības ierakstu varēs mainīt vienlaicīgi ar vienu no vecākiem (uz jauno vecāka uzvārdu vai tautību), un uzvārda vai tautības ieraksta maiņai bērnam piekrīt abi vecāki. Tādējādi izslēdzot situāciju, kurā bērnam ir cits uzvārds nekā pārējiem ģimenes locekļiem, kas neatbilst bērna labākajām interesēm.

Tieslietu ministrijas izstrādātā likumprojekta mērķi, galvenokārt, ir vērsti un tāda regulējuma noteikšanu, kas pēc iespējas rūpīgāk liktu personām apdomāt personvārda maiņas

---

⁷⁸ Tieslietu ministrijas paziņojums par līdzdalības iespējām likumprojekta “Personvārda un tautības ieraksta maiņas likuma” izstrādes procesā Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/pazinojums-par-lidzdalibas-iespejam-likumprojekta-personvarda-un-tautibas-ieraksta-mainas-likums-izstrades-procesa> [aplūkots: 23.04.2021.]

⁷⁹ Ibid.

nepieciešamību, un liktu saprast, ka vārda maiņa ir pieļaujama tikai pamatotas nepieciešamības nevis vienkāršas iegribas gadījumos. Autore uzskata, ka Tieslietu ministrija nav konstatējusi nozīmīgus parkāpumus tieši valsts institūciju darbā, ko konstatējot, iespējams, būtu novērst tik izplatītu vārdu maiņas nepieciešamību pašā saknē. Piemēram, nosakot stingrāku regulējumu attiecībā uz tādu personvārdu reģistrēšanu, kas var aizskart personas godu un cieņu vai citā veidā radīt tai neērtības. Ja jau pašā sākumā netiks reģistrēti tādi vārdi, arī cilvēku vēlme pēc to maiņas mazināsies.

Darba autore uzskata, ka arī Latvijā vajadzētu izsvērt personvārda maiņas biežuma noteikšanu, kas, iespējams, palīdzētu iepriekš darbā minētajam Tieslietu ministrijas likumprojektam sasniegt vienu no tā mērķiem, kas ir atturēt personas no nepārdomātu lēmumu pieņemšanas. Nosakot, ka persona savu vārdu var mainīt konkrētu reižu skaitu kādā konkrētā periodā, persona būtu spiesta daudz nopietnāk apdomāt sava esošā personvārda maiņas nepieciešamību. Līdz ar šāda noteikuma pieņemšanu jāparedz arī izņēmums, kas ļautu neievērot šo termiņu gadījumā, kad persona vēlas mainīt uzvārdu, atgriežoties savā iepriekšējā uzvārdā. Pirms pieņemt šādu noteikumu, ir jāizvērtē, cik racionāls būtu šāds ierobežojums. Cik daudz ir tādas personas, kas personvārda maiņas tiesību izmanto bieži un neapdomāti un cik lielā mērā tiek apgrūtināts iestāžu darbs regulāri izvērtējot šo personu personvārda maiņas pamatotību un atbilstību likumam.

Iesniegums par personas vārda, uzvārda vai tautības maiņu ir iesniedzams dzimtsarakstu nodaļā, kā to nosaka Vārda, uzvārda un tautības maiņas ieraksta likuma 4. pants. Saskaņā ar Vārda, uzvārda un tautības maiņas ieraksta likuma 7. pantu, lēmumu par personas vārda un/vai uzvārda maiņu pieņem Tieslietu ministrijas Dzimtsarakstu departaments. Attiecīgā pašvaldības dzimtsarakstu nodaļa vai Latvijas diplomātiskā un konsulārā pārstāvniecība ārvalstīs, kurā persona iesniegusi nepieciešamos dokumentus, nosūta tos Dzimtsarakstu departamentam lēmuma pieņemšanai. Iestāde pieņem lēmumu par administratīvā akta izdošanu viena mēneša laikā no iesnieguma saņemšanas dienas. Lēmums var būt par atļauju mainīt vārdu vai uzvārdu vai tautības ierakstu vai par atteikumu mainīt vārdu vai uzvārdu. Lēmumu par atteikumu mainīt vārdu un/ vai uzvārdu pieņem šādos gadījumos:

- 1) ja persona ir sodīta par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, un sodāmība nav dzēsta vai noņemta;

2) ja personas vārda un/ vai uzvārda ieraksta maiņas iemesls neatbilst šā likuma 2. pantā minētajiem iemesliem, kuri pieļauj vārda un uzvārda maiņu;

3) ja persona nav iesniegusi visus nepieciešamos dokumentus. Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 7. panta ceturrtā daļa nosaka, ka ar brīdi, kad stājas spēkā lēmums par atļauju mainīt vārdu un/ vai uzvārdu, tas ir mainīts.

Lietā par bērna uzvārda maiņu Rogl v. Germany tika ņemtas vērā bērna vislabākās intereses. Konkrētajā situācijā bija jautājums, vai drīkst mainīt bērna uzvārdu no bērna bioloģiskā tēva uzvārda uz viņa mātes jauno uzvārdu, kas tajā pašā laikā ir bērna patēva un pusbrāļa uzvārds. Eiropas Cilvēktiesību tiesa pamatojās uz Vācijas tiesībsargājošo institūciju noskaidrotajiem apstākļiem par bērna labākajām interesēm, kā arī atzina, ka bērna intereses ir pilnībā integrēties ģimenē, kurā ir viņas māte, patēvs un pusbrālis. Pieteikuma iesniedzēja (bērna bioloģiskā tēva) intereses savai bioloģiskajai meitai saglabāt savu uzvārdu, tādējādi radot viņa kā vecāka un bērna saikni, neatsver bērna intereses. Vēl jo vairāk, Vācijas tiesa bija konstatējusi, ka bērns nekad nav izjutis ģimenes kopdzīvi ar pieteikuma iesniedzēju, par savu tēvu uzskatot savu patēvu, bet iesniedzējs savas saskarsmes tiesības īsteno ļoti pasīvi, bioloģisko meitu vairs arī neapciemo. Eiropas Cilvēktiesību tiesa piekrita Vācijas nacionālajai tiesai un atzina, ka bērna labākās iztesēs ir uzvārda maiņa uz ģimenes, kurā tas dzīvo, kopīgo uzvārdu, kas prevalē pār bioloģiskā tēva interesēm saglabāt bērnam esošo uzvārdu.⁸⁰

Secinot augstāk minēto, darba autore uzver, ka arī mainot personvārdu ir jāievēro tie paši noteikumi kā bērna vārda sākotnējā piešķiršanā, saskaņā ar Valsts valodas likumu, Civiltāvokļa aktu reģistrācijas likumu un MK noteikumiem Nr.114.

---

⁸⁰ ECT 20.05.1996. Lēmums lietā Rogl pret Vāciju. Pieejams: http://www.bayefsky.com/pdf/102_germany808.pdf [aplūkots 23.04.2021]

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Vecāku tiesības izvēlēties bērna vārdu nav absolūtas un tās var tik ierobežotas, pamatojoties uz valsts valodas aizsardzības nepieciešamību un bērna labāko interešu ievērošanu. Pienākums iejaukties vecāku ekskluzīvajās tiesībās ar mērķi pasargāt bērna intereses vai aizsargāt latviešu valodu piekritt valstij.

2. Tiesā visbiežāk sastopamās prasības ir par iestādes atteikumu reģistrēt tādu vārdu, kas neatbilst valsts valodas literārajām prasībām. Darba autore secina, ka valsts valodas aizsardzībai tiek piešķirta lielāka nozīme personvārdu došanā nekā bērna labāko interešu aizsardzībai.

3. Bērna labākās intereses prevalē pār vecāku tiesībām izvēlēties sev tīkamu vādu bērnam, kas ir daļa no privātās dzīves neaizskārtības. Turklāt bērna intereses ir jāizvērtē primāri.

4. Teritoriāli piekritīgā dzimtsarakstu nodaļa atbild par bērna vārda reģistrāciju un to pienākums ir izvērtēt, vai vecāku izvēlētais vārds atbilst likumos noteiktajām prasībām un atteikt tāda personvārda reģistrāciju, kurš neatbilst bērna labākajām interesēm. Dzimtsarakstu nodaļu darbs nav bijis efektīvs, jo Latvijā ir reģistrēti vairāki vārdi, kuriem piemīt nievājoša nozīme. Šādu vārdu reģistrēšana neatbilst bērna labākajām interesēm.

5. Ņemot vērā pēdējos gados tik ļoti aktuālo neparasto personvārdu reģistrēšanu jaundzimušajiem, Latvijā ir nepieciešami stingrāki personvārdu došanas nosacījumi, kas radīti ar mērķi aizstāvēt bērna labākās intereses. Tādējādi valsts aizsargātu personas no tādu personvārdu reģistrēšanas, kas personas dzīvē varētu radīt neērtības.

6. Personvārda došanas tiesiskais regulējums ir nepilnīgs, jo atteikums veikt civilstāvokļa akta reģistrāciju var būt pamatots uz vecāku izvēlēta personvārda neatbilstību likumam, savukārt tas nozīmē, ka jaundzimušajam netiek piešķirts vārds, uzvārds un personas kods. Šis apstāklis liedz saņemt valsts apmaksātos veselības aprūpes pakalpojumus.

7. Attiecībā uz līdzskaņu *-tt* dubultojuuma aizliegumu, darba autore uzskata, ka Ministru Kabineta Noteikumos par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju būtu nepieciešams noteikt izņēmumu, kas atļautu personvārda *Otto* reģistrēšanu.

8. Darba autore uzskata, ka Latvijā vajadzētu apsvērt personvārda maiņas biežuma noteikšanu, kas palīdzētu iepriekš darbā minētajam Tieslietu ministrijas likumprojektam sasniegt vienu no tā mērķiem, kas ir atturēt personas no nepārdomātu lēmumu pieņemšanas.

9. Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likuma 2.panta pirmās daļas 4. punkts personai dod tiesības uz uzvārda maiņu, ja tā vēlas iegūt savas dzimtas uzvārdu augšupējā līnijā. Darba autore secina, ka radnieku augšupējā līnija sniedzas tik tālu, cik par personas radniekiem ir saglabājušās ziņas dzimtsarakstu nodaļas arhīvā vai arī tiktāl, ciktāl persona pati var pierādīt savu radniecību ar personu, kuras uzvārdu vēlas iegūt.

10. Atsakot reģistrēt bērnam vecāku izvēlēto personvārdu, bērnam netiek piešķirts vārds, uzvārds un personas kods, kas liedz vecākiem saņemt valsts garantētos pabalstus saistībā ar bērna piedzimšanu un uzturēšanu. Šāda situācija var būt īpaši apgrūtinājoša, gadījumā, ja vecāki izvēlas vērsties tiesā, jo tiesas process var ilgt gadiem ilgi līdz tiek panākts rezultāts saistībā ar bērna personvārda reģistrēšanu.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Literatūra:

1. Balodis P. Latviešu personvārdu etimoloģiskās semantikas teorētiskais modelis un tā realizācija. Promocijas darbs, 10., 11.lpp. Pieejams: https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4776/28936-Pauls_Balodis_2008.pdf [aplūkots 20.04.2021.]
2. Danovskis E., Lībiņa-Egnere I. Komentārs Satversmes 96. pantam. Grām.: Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Sagatavojis autoru kolektīvs R. Baloža zinātniskajā redakcijā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011.
3. Glābējsilītes Latvijā. Pieejams: <http://babybox.lv/category/izglabtie-berni/> [aplūkots 20.05.2021.]
4. J. Harris, M. O'Boyle, E. P. Bates, C. M. Buckley. Law of the European Convention on Human Rights. Third edition. United Kingdom: Oxford University Press, 2014, 539.lpp.
5. Levits E. Ģenerālklausulas un iestādes (tiesas) rīcības brīvība. Likums un Tiesības, 5. sēj., 06.2003., Nr. 6 (46)
6. Meita Kaza un dēls Raspodņš: bērna vārda došanas tiesiskie aspekti. Jurista Vārds, 2016, Nr.5 (908)
7. Par vārdu un uzvārdu lietošanu un rakstību latviešu literārajā valodā. Rīga: Latvijas Republikas Valsts valodas centrs, 1998. Pieejams: <http://vvc.gov.lv/index.php?route=product/category&path=205> [aplūkots 18.04.2021.]
8. Personvārdu attīstība. Pieejams: <http://www.personvardi.lv/latviesu-personvardu-izcelsme/lidz-14-gadsimtam/> [aplūkots 18.04.2021]
9. Piektdiena, Dēmons, @, Nutella un citi pasaulē aizliegti bērnu personvārdi. Pieejams: <https://www.lsm.lv/raksts/dzive--stils/vecaki-un-berni/piektdiena-demons--nutella-un-citi-pasaule-aizliegti-bernu-personvardi.a232153/> [aplūkots 01.05.2021.]
10. Tieslietu ministrijas paziņojums par līdzdalības iespējām likumprojekta "Personvārda un tautības ieraksta maiņas likuma" izstrādes procesā Pieejams: <https://www.tm.gov.lv/lv/pazinojums-par-lidzdalibas-iespejam-likumprojekta-personvarda-un-tautibas-ieraksta-mainas-likums-izstrades-procesa> [aplūkots: 23.04.2021.]

11. Vilcāne V. Vārda, uzvārda un tautības maiņa maksās divreiz vairāk. Pieejams: <https://lvportals.lv/skaidrojumi/278551-varda-uzvarda-un-tautibas-maina-maksas-divreiz-vairak-2016> [aplūkots 24.04.2021.]
12. Ziemele I., Šīrone B., Naglis A. Kas jāzina valsts pārvaldes darbiniekam tiesiskā valstī. R: [b.i.], 2000.
13. Handbook on European law relating to the rights of the child. European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe, 2015. Pieejams: https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ENG.PDF [aplūkots 25.05.2021.]
14. The Norwegian Tax Administration. Change of name. Pieejams: <https://www.skatteetaten.no/en/forms/rf-1453-change-of-name/> [aplūkots 23.04.2021.]
15. Sweden: New Law Regulating Names Adopted. Pieejams: <http://www.loc.gov/law/foreignnews/article/sweden-new-law-regulating-names-adopted/> [aplūkots 23.04.2021.]
16. 8 Countries With Fascinating Baby Naming Laws. Pieejams: <http://mentalfloss.com/article/25034/8-countriesfascinating-baby-naming-laws> [aplūkots 18.04.2021.]

Normatīvie akti

17. ANO Bērnu tiesību konvencija. Parakstīta Ņujorkā 20.11.1989. [20.04.2021. red.]
18. Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīta Romā 04.11.1950. [20.04.2021. red.]
19. Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību. Parakstīta Strasbūrā 01.02.1995. [30.05.2021. red.]
20. Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/lv/starptautiskie-ligumi/id/705> [15.04.2021. red.]
21. Eiropas Savienības Pamattiesību harta Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT> [23.05.2021.]
22. Latvijas Republikas Satversme: LV likums. Pieņemts 15.02.1922. [18.04.2021. red.]
23. Civillikums: LV likums. Pieņemts 28.01.1937. [20.04.2021. red.]
24. Bērna tiesību aizsardzības likums: LV likums. Pieņemts 19.06.1998. [20.04.2021. red.]
25. Valsts valodas likums: LV likums. Pieņemts 09.12.1999. [20.04.2021. red.]
26. Administratīvā procesa likums: LV likums. Pieņemts 25.10.2001. [31.05.2021. red.]

27. Bāriņtiesu likums: LV likums. Pieņemts 22.06.2006. [20.04.2021.red.]
28. Vārda, uzvārda un tautības ieraksta maiņas likums: LV likums. Pieņemts 08.04.2009. [20.04.2021.red.]
29. Civilstāvokļa aktu reģistrācijas likums: LV likums. Pieņemts 29.11.2012. [15.04.2021.red.]
30. Noteikumi par personvārdu rakstību un lietošanu latviešu valodā, kā arī to identifikāciju: Ministru kabineta 2004.gada 2.novembra noteikumi Nr.114 [18.04.2021. red.].
31. Noteikumi par bērna piedzimšanas pabalsta piešķiršanas un izmaksāšanas kārtību: Ministru Kabineta 2009.gada 22.decembra noteikumi nr. 1546. [20.05.2021.]
32. Noteikumi par civilstāvokļa aktu reģistriem: Ministru kabineta 2013.gada 3.septembra noteikumi Nr.761. [23.04.2021.]
33. BVerfG, stattgebender Kammerbeschluss der Zweiten Kammer des Ersten Senats vom 5. Dezember 2008 – 1 BvR 576/07. Pieejams: http://www.bverfg.de/entscheidungen/rk20081205_1bvr057607.html [aplūkots 12.05.2021.]

Juridiskās prakses materiāli

34. ANO Cilvēktiesību komitejas 28.10.2010. viedoklis lietā Leonid Raihman pret Latviju (iesnieguma Nr.1621/2007) Pieejams: <https://at.gov.lv/files/uploads/files/docs/ano%20-%20raihmans.doc> [aplūkots 30.05.2021.]
35. ECT 24.10.1993. spriedums lietā Guillot pret Franciju. Pieejams: <https://www.refworld.org/cases,ECHR,3ae6b6610.html> [aplūkots 20.04.2021]
36. ECT 25.11.1994. spriedums lietā Stjerna v. Finlande (iesnieguma nr. 18131/91). Pieejams: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57912> [aplūkots 27.05.2021.]
37. ECT 20.05.1996. lēmums lietā Rogl pret Vāciju. Pieejams: http://www.bayefsky.com/pdf/102_germany808.pdf [aplūkots 23.04.2021]
38. ECT 07.12.2004. lēmums lietā Lidija Kuharec alias Kuhareca pret Latviju (iesnieguma nr. 71557/01). Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=105310> [aplūkots 20.05.2021.]
39. ECT 07.12.2004. lēmums lietā Mentzen pret Latviju (iesnieguma Nr.71074/01). Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/105197-lieta-juta-mentzen-alias-mencena-pret-latviju> [aplūkots 26.05.2021.]

40. ECT 06.09.2007. spriedums lietā Johansson v. Finland. Pieejams: <https://statesassembly.gov.je/scrutinyreviewresearches/2008/s-25669-41435-1552008.pdf> [aplūkots 20.04.2021]
41. Satversmes tiesas 21.12.2001. spriedums lietā Nr.2001-04-0103. Latvijas Vēstnesis, 2001, nr. 187 (2574)
42. Augstākās tiesas Senāta 2010.gada 17.novembra spriedums lietā Nr. SKA-890/2010. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4732> [aplūkots 18.04.2021.].
43. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 17.11.2010. spriedums lietā Nr.A420613110. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4732> [aplūkots 20.04.2021.]
44. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 26.10.2012. spriedums lietā Nr.A420767110, 14., 16.p. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4597> [aplūkots 20.05.2021.]
45. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 30.04.2013. spriedums lietā Nr.A42945009, 20.p. Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4502> [aplūkots 20.04.2021.].
46. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 24.01.2014. spriedums lietā Nr.SKA-338/14 Pieejams: <http://www.at.gov.lv/downloadlawfile/4412> [aplūkots 20.04.2021]

Citi materiāli

47. Akadēmiskā terminu datubāze. Pieejams: <http://termini.lza.lv/term.php?term=personv%C4%81rds&lang=LV> [aplūkots 18.04.2021.]
48. Pamattiesību harta. Darbības joma. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/LV/TXT/?uri=LEGISSUM%3A133501> [aplūkots 23.05.2021.]

Bakalaura darbs „Personvārda došanas un tā maiņas problemātika” izstrādāts LU
Juridiskajā fakultātē.

Es, Laura Aizupiete, 2021.gada ____ ar savu parakstu apliecinu, ka
pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba
elektroniskā versija atbilst izdrukai.

Autors: _____ (Laura Aizupiete)

Rekomendēju / nerekomendēju darbu aizstāvēšanai Vadītājs: lektors Gunārs
Kusiņš _____ Rīgā, 2021.gada ____.

Recenzents:

Darbs iesniegts Valststiesību zinātņu katedrā: 2021.gada ____.
Dekāna pilnvarotā persona: _____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē 2021.gada ____.
_____ prot. Nr. _____ un novērtēts ar atzīmi - _____ (_____)

Komisijas sekretārs/-e: _____
(_____)